

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY JELEŚNIA
NA LATA 2023-2030**

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
CHARAKTERYSTYKA GMINY JELEŚNIA.....	11
Informacje ogólne	11
Struktura demograficzna mieszkańców	13
Infrastruktura społeczno-techniczna	17
Oświata	17
Opieka Zdrowotna	21
Bezpieczeństwo	25
Kultura	29
Turystyka, sport i rekreacja	32
Organizacje pozarządowe	35
Rynek pracy	37
Gospodarka.....	39
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY JELEŚNIA.....	41
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	44
Bezrobocie	49
Bezdomność.....	51
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	52
Alkoholizm	52
Narkomania	58
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	60
Ubóstwo	69
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	71
Przemoc domowa.....	73
Problemy w środowisku szkolnym.....	83
Używanie substancji psychoaktywnych	83
Przemoc rówieśnicza.....	89

PODSUMOWANIE	91
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	94
WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ	104
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	105
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	127
ANALIZA RYZYKA	128
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	131
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	133
ZMIANY W STRATEGII	134
PROGRAMY I PROJEKTY	134
UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ	135
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	136
SPIS TABEL	137
SPIS RYSUNKÓW	138
SPIS WYKRESÓW	138
BIBLIOGRAFIA	140
Spis publikacji	140
Źródła internetowe	141

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o samorządzie gminnym,
- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych,
- ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa o Karcie Dużej Rodziny,

- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin,
- ustawa o działalności leczniczej,
- ustawa o zdrowiu publicznym,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, których wdrożenie powinno, w znaczny sposób, przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Jeleśnia. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Jeleśnia przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych (GUS), danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych grupach badawczych, przeprowadzonych w okresie od lutego do marca 2023 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 70 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia, 28 nauczycieli, 68 rodziców oraz 9 pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto w badaniu wzięło udział łącznie 268 uczniów szkół podstawowych (w tym: 143 uczniów klas piątych i szóstych oraz 125 uczniów klas siódmych i ósmych).

Ponadto, dokument Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030 został opracowany z uwzględnieniem konsultacji społecznych.

Prezentowana Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Jeleśnia wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, w najważniejszych obszarach.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Jeleśnia na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji poszczególnych kierunków działań, wraz z wartością początkową oraz docelową.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, zakładane rezultaty, analizę ryzyka, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii oraz wnioski i podsumowanie.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia na lata 2023-2030 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Światowe i europejskie:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development).

Krajowe:

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.

Wojewódzkie:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”,

Lokalne:

- Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Żywieckim na lata 2021-2025,

- Strategia Rozwoju Gminy Jelesnia na lata 2020-2030.

Zapisane w niniejszej Strategii cele są zgodne z zapisami wskazanymi w celach lub obszarach priorytetowych tych dokumentów.

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi

DOKUMENTY ŚWIATOWE I EUROPEJSKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy/wymiar
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Wymiary zrównoważonego rozwoju: gospodarczy i społeczny (cele od 1 do 4, 8, 16)
DOKUMENTY KRAJOWE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel główny - poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel szczegółowy 1 - Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań w zakresie rozwoju lokalnego
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel główny - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	<p>Cel główny - wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce,</p> <p>Cel 2 - Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej,</p> <p>Cel 3 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,</p> <p>Cel 4 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2.1 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny - Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu
DOKUMENTY WOJEWÓDZKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”	CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca
DOKUMENTY LOKALNE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+	<p>Priorytet 2 - Rozwój gospodarczy i rynek pracy,</p> <p>Priorytet 6 - Edukacja,</p> <p>Priorytet 7 - Usługi społeczne i zdrowotne.</p>

<p>Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Żywieckim na lata 2021-2025</p>	<p>Cel główny – przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa ich jakości życia poprzez zapewnienie warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym, rodzinnym i zawodowym, a także kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych.</p>
<p>Strategia Rozwoju Gminy Jeleśnia na lata 2020-2030</p>	<p>IV. Wysokiej jakości, funkcjonalna i dostępna infrastruktura, zapewniająca mieszkańcom oczekiwany poziom codziennego życia, VI. Aktywna integracja społeczno-ekonomiczna mieszkańców.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

CHARAKTERYSTYKA GMINY JELEŚNIA

Informacje ogólne

Gmina Jeleśnia jest gminą wiejską, położoną w województwie śląskim, w powiecie żywieckim. W skład gminy wchodzi 9 sołectw: Jeleśnia, Korbielów, Sopotnia Wielka, Sopotnia Mała, Krzyżówki, Krzyżowa, Pewel Wielka, Przyborów oraz Mutne.

Gmina Jeleśnia od wschodu graniczy z gminą Koszarawa, od zachodu z gminami Świnna, Radziechowy Wieprz i Węgierska Górka. Od południa z gminą Ujszoły, a od północy z gminami należącymi do województwa małopolskiego Lachowice i Zawoja. Południową granicę gminy stanowi granica z Republiką Słowacką.

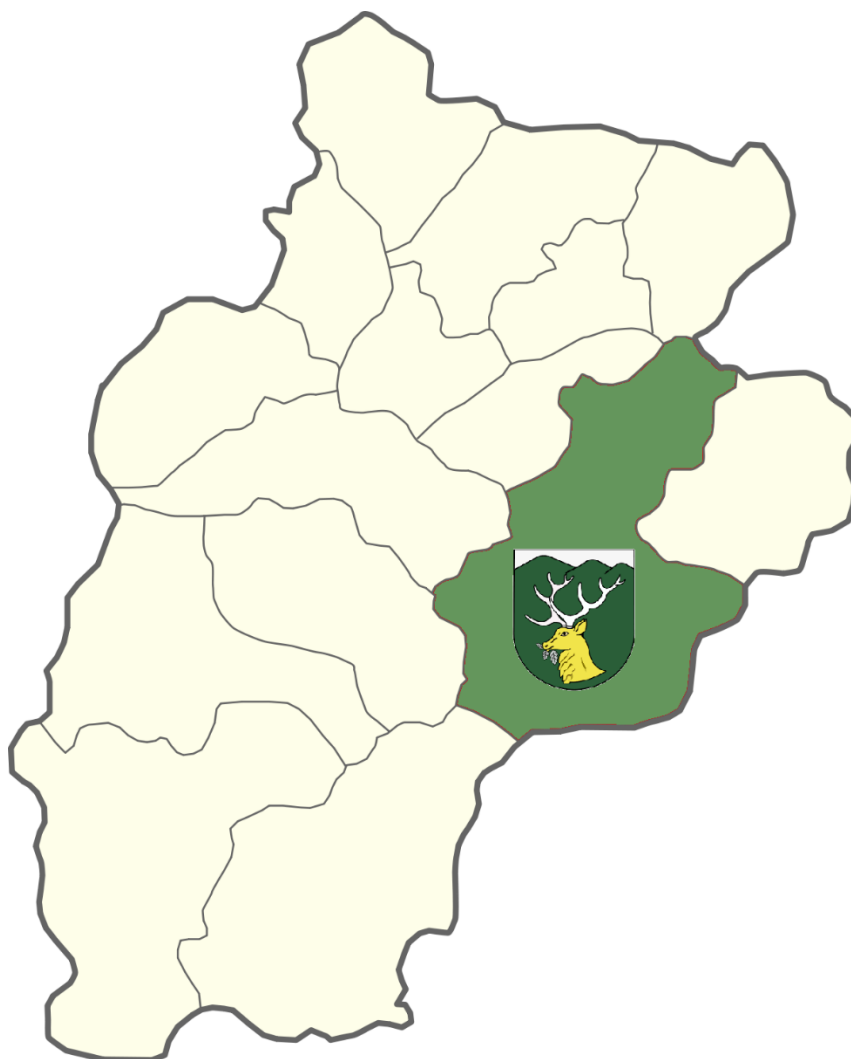
Gmina Jeleśnia rozciąga się na 170 km², co stanowi ok. 16% powierzchni powiatu żywieckiego.

Ewenementem położenia gminy Jeleśnia jest występowanie w jej administracyjnych granicach 4 pasm górskich. Centralną, południową i południowo-zachodnią część terenu zajmuje grupa Pilska, Lipowskiej Góry i Romanki. Od południowego-wschodu rozpościera się Pasma Babiej Góry biorące swój początek od Przełęczy Glinne. Nieco dalej na północny-wschód rozłożyło się pasmo Przedbabiegórskie nazywane Pasmem Jałowieckim. Najmniejsze z występujących kulminacji obejmuje Pasma Pewelskie zaczynające się w najniższej części doliny rzeki Koszarawy i ciągnące się w kierunku północno-wschodnim.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Obszar gminy odgrywa szczególnie ważną rolę w projektowanym „krajowym systemie obszarów chronionych”. Około 65% powierzchni gminy leży w obszarze Żywieckiego parku Krajobrazowego, natomiast pozostały teren jest strefą ochronną ŻPK lub stanowić ma „Obszar chronionego krajobrazu”.

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. W skład sieci drogowej wchodzi drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Komunikację gminną i międzygminną zapewniają lokalni, prywatni przewoźnicy. Na terenie gminy znajduje się linia kolejowa.

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gminy Jelesnia w powiecie zywieckim

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2021 r. gmina Jelesnia liczyła 12 788 mieszkańców; z czego 50,09% stanowią kobiety (6 406), a 49,91% mężczyźni (6 382). Współczynnik feminizacji dla gminy Jelesnia wynosił 100 (na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet). Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba mieszkańców zmalała o 4,23%.

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2021 roku

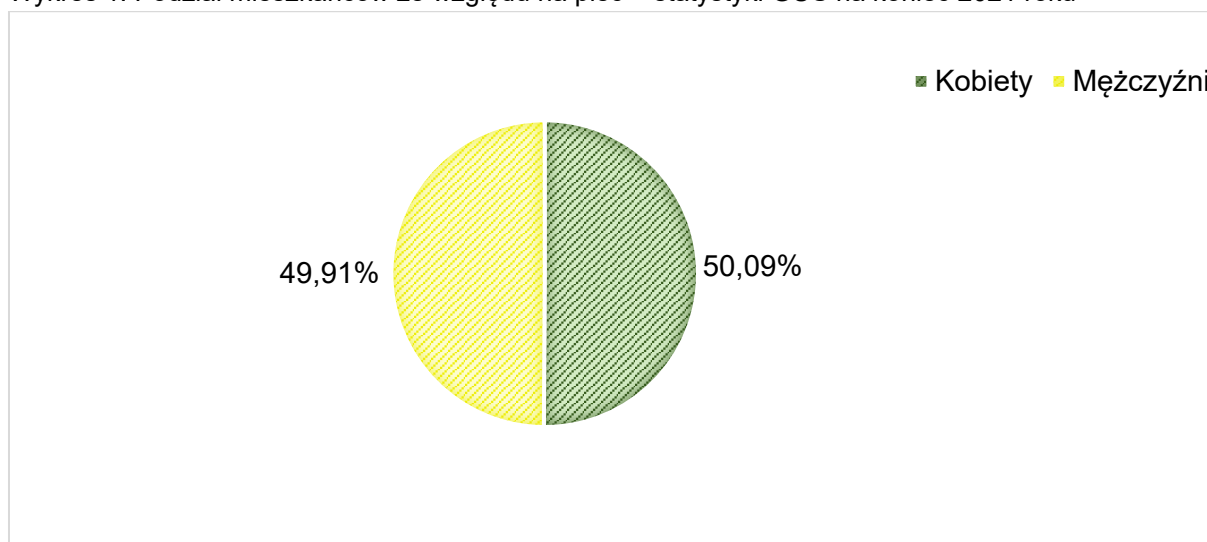

Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2017-2021

Liczba mieszkańców	
ogółem; w tym:	
rok 2017	13 353 osoby
rok 2018	13 342 osoby
rok 2019	13 275 osób
rok 2020	12 896 osób
rok 2021	12 788 osób
kobiety	
rok 2017	6 704 kobiety
rok 2018	6 687 kobiet
rok 2019	6 656 kobiet
rok 2020	6 441 kobiet
rok 2021	6 406 kobiet

mężczyźni	
rok 2017	6 649 mężczyzn
rok 2018	6 655 mężczyzn
rok 2019	6 619 mężczyzn
rok 2020	6 455 mężczyzn
rok 2021	6 382 mężczyzn

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Jeleśnia zawarli w 2021 roku 74 małżeństw, co odpowiada 5,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

W 2021 roku w gminie Jeleśnia zarejestrowano 79 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 94 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -15. W tym samym roku 3 osoby zameldowały się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę co daje dodatnie saldo migracji zagranicznych wynoszące 2.

Ujemne saldo migracji ogółem może stanowić zagrożenie i wpływać na osłabienie potencjału społeczno-gospodarczego gminy. W głównej mierze problem ten dotyczy ludzi młodych. Warto więc monitorować sytuację w dłuższej perspektywie oraz wdrożyć działania mające na celu zapobiegnięcie odpływu młodych osób.

Gminę Jeleśnia charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2021 roku wyniósł -105. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -8,19 na 1000 mieszkańców. W 2021 roku urodziło się 117 dzieci, w tym 52,1% dziewczynek i 47,9% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,60 i jest znacznie większy od średniej dla województwa

oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W tym samym czasie doszło do 222 zgonów, co odpowiada 17,33 zgonom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa śląskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. Na przestrzeni lat 2017-2021 utrzymywał się ujemny przyrost naturalny.

Przyrost naturalny ogółem:

- rok 2017: -41,
- rok 2018: -55,
- rok 2019: -39,
- rok 2020: -55,
- rok 2021: -105.

Urodzenia żywe ogółem:

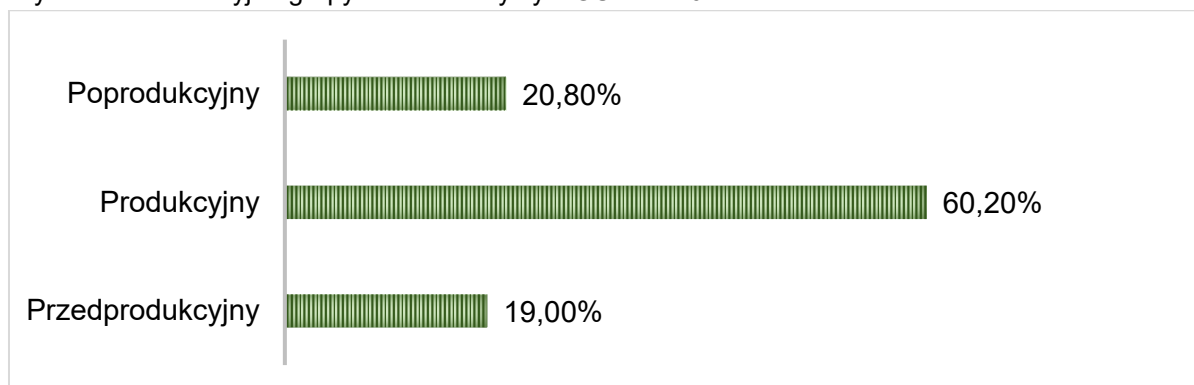
- rok 2017: 126 osób,
- rok 2018: 118 osób,
- rok 2019: 121 osób,
- rok 2020: 133 osoby,
- rok 2021: 117 osób.

Zgony ogółem:

- rok 2017: 167 osób,
- rok 2018: 173 osoby,
- rok 2019: 160 osób,
- rok 2020: 188 osób,
- rok 2021: 222 osoby.

Dane statystyczne na koniec roku 2021 wskazują, że 60,20% mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia jest w wieku produkcyjnym, 19,00% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 20,80% w wieku poprodukcyjnym¹.

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2021 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹ Bank Danych Lokalnych (GUS) - dane dla Gminy Jeleśnia

Infrastruktura społeczno-techniczna

Oświata

W gminie Jeleśnia funkcjonuje obecnie 9 placówek w formie zespołów szkolno-przedszkolnych czy samodzielnych szkół podstawowych, do których uczęszczają dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, tj.:

- Zespół Szkół nr 1 w Jeleśni,
- Zespół Szkół nr 2 w Jeleśni,
- Zespół Szkół nr 3 w Krzyżowej,
- Zespół Szkół nr 4 w Sopotni Wielkiej,
- Zespół Szkół nr 5 w Korbielowie,
- Zespół Szkół nr 6 w Sopotni Małej,
- Zespół Szkół nr 7 w Przyborowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pewli Wielkiej,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Pewli Wielkiej.

Dodatkowo na terenie gminy działają jednostki oświaty niepubliczne- trzy przedszkola, które również są objęte dotacją z budżetu gminy, co wynika z przepisów prawa. Organem sprawującym nadzór pedagogiczny dla placówek publicznych i niepublicznych jest Kuratorium Oświaty. Ponadto, na terenie gminy Jeleśnia działa Klub Malucha, który sprawuje opiekę nad 15 dzieci.

Szkoła Podstawowa Nr 2 w Pewli Wielkiej im. Eugenii Chrzanowicz jest placówką z oddziałami integracyjnymi, co umożliwia dzieciom z dysfunkcjami z terenu gminy realizację obowiązku szkolnego przy zapewnieniu opieki specjalistów.

Gmina zapewnia i finansuje dowóz dzieci posiadające orzeczenie do szkół na terenie gminy oraz do placówek położonych w pobliskich miejscowościach.

Jeśli chodzi o placówki wychowania przedszkolnego i dostępność miejsc, jest ona wystarczająca w stosunku do zapotrzebowania. Obłożenie miejsc w ostatnich latach wahało się pomiędzy 85% a 90%. Stan organizacji publicznych przedszkoli w roku 2021/2022 obrazuje poniższa tabela. W roku szkolnym 2020/2021 łączna liczba dzieci

wyniosła 340, natomiast w roku szkolnym 2021/2022 – 335. Niestety również w tym względzie dane potwierdzają niż demograficzny.

Tabela 3. Wychowanie przedszkolne na terenie gminy – liczba dzieci

Wychowanie przedszkolne	Liczba dzieci
Zespół Szkół nr 1 w Jeleśni	46 dzieci
Zespół Szkół nr 2 w Jeleśni	68 dzieci
Zespół Szkół nr 3 w Krzyżowej	31 dzieci
Zespół Szkół nr 4 w Sopotni Wielkiej	50 dzieci
Zespół Szkół nr 5 w Korbielowie	15 dzieci
Zespół Szkół nr 6 w Sopotni Małej	42 dzieci
Zespół Szkół nr 7 w Przyborowie	35 dzieci
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pewli Wielkiej	30 dzieci
Szkoła Podstawowa nr 1 w Pewli Wielkiej oddz. „0”	8 dzieci
Razem:	335 dzieci

Źródło: opracowanie własne

Stan organizacji szkół podstawowych w roku szkolnym 2021/2022 obrazuje poniższa tabela. Mianowicie w roku szkolnym 2021/2022 w 67 oddziałach uczyło się 923 uczniów. Dla porównania w roku szkolnym 2015/2016 w szkołach uczyło się 1200 uczniów. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest zdecydowany spadek liczby uczniów. W prognozie na rok szkolny 2023/2024 widać dalszy spadek. Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 14 uczniów.

Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie gminy- liczba uczniów

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów
Zespół Szkół nr 1 w Jeleśni	179 uczniów
Zespół Szkół nr 2 w Jeleśni	157 uczniów
Zespół Szkół nr 3 w Krzyżowej	86 uczniów
Zespół Szkół nr 4 w Sopotni Wielkiej	137 uczniów
Zespół Szkół nr 5 w Korbielowie	54 uczniów
Zespół Szkół nr 6 w Sopotni Małej	79 uczniów
Zespół Szkół nr 7 w Przyborowie	97 uczniów

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pewli Wielkiej	71 uczniów
Szkoła Podstawowa nr 1 w Pewli Wielkiej	63 uczniów
Razem:	923 uczniów

Źródło: opracowanie własne

W najbliższym czasie planowana jest likwidacja i przekształcenie szkół w Pewli Wielkiej oraz w Korbielowie. Szkoła Podstawowa z Pewli Wielkiej zostanie włączona do Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Pewli Wielkiej, natomiast Szkoła Podstawowa w Korbielowie zostanie włączona do Zespołu Szkolno- Przedszkolnego w Krzyżowej.

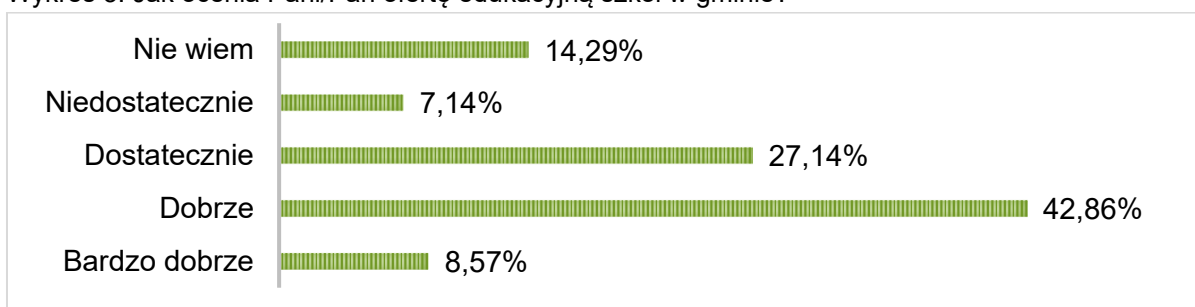
W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 70 dorosłych mieszkańców z terenu gminy, w tym: 54 kobiety oraz 16 mężczyzn.

Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, 54,29% badanych udzieliło odpowiedzi przeczącej, natomiast 24,29% stwierdziło, że oferta w tym zakresie jest wystarczająca. Pozostałe 21,43% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 67,14% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 14,29% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 18,57% respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Ponadto, największy odsetek mieszkańców tj. 42,86% ocenił na poziomie dobrym ofertę edukacyjną szkół. Z kolei, 27,14% przyznało, że oferta jest dostateczna, a 8,57% stwierdziło, iż jest ona bardzo dobra. Następnie 7,14% oceniło ją niedostatecznie, a pozostałe 14,29% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym temacie.

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Jeden badany mieszkaniec zwrócił uwagę, iż zasadnym będzie wprowadzenie dodatkowych kółek zainteresowań dla dzieci oraz rozpowszechnienie informacji o ich istnieniu.

Podsumowując, bez wątpienia istnieje potrzeba dalszego rozwoju opieki żłobkowej (w zakresie zwiększania liczby dostępnych miejsc), co wybrzmiewa dodatkowo w opinii mieszkańców. Mieszkańcy są natomiast zadowoleni z opieki przedszkolnej.

Opieka Zdrowotna

Na terenie gminy Jeleśnia znajdują się cztery punkty opieki zdrowotnej: w Jeleśni, Sopotni Małej, Pewli Wielkiej i Krzyżowej prowadzone przez Praktykę Grupową Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C.

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje również Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALFA MED” w Jeleśni, który prowadzi poza podstawową opieką zdrowotną oraz gabinetami: pielęgniarki środowiskowej oraz położnej środowiskowej, również specjalistyczną opiekę w zakresie Poradni:

- Ginekologiczno-Położniczej,
- Laryngologicznej,
- Kardiologicznej,
- Endokrynologicznej,
- Pulmonologicznej,
- Ortopedyczno-Traumatologicznej.

Ponadto, w NZOZ „ALFA MED” w Jeleśni funkcjonuje punkt poboru krwi, pracownia prób wysiłkowych oraz pracownia badań metodą Holtera.

Według danych GUS na terenie gminy w 2021 roku działały cztery ogólnodostępne apteki oraz jeden punkt apteczny. Na jedną ogólnodostępną aptekę przypadało 3 197 osób, a co za tym idzie mieszkańcy mieli dobry dostęp do leków.

Według danych z GUS, w 2021 roku udzielono 56 929 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 50 382 porady w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Ponadto, na terenie gminy Jeleśnia funkcjonuje prywatny gabinet stomatologiczny: Grupa Praktyka Stomatologiczna Katarzyna i Rafał Kuśmierczyk.

Należy również podkreślić, że na terenie gminy Jeleśnia występuje charakterystyczny dla całego kraju problem związany z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiający się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji z poziomu krajowego.

Dobra jakość opieki zdrowotnej jest konieczna nie tylko ze względu na trendy demograficzne, czy możliwość zmniejszenia ryzyka wystąpienia ubóstwa wynikającego z powodów zdrowotnych. Zdrowie jest istotnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego, szczególnie w przypadku zagrożeń epidemiami lub pandemiami. Ważne są działania profilaktyczne, także w najstarszych grupach wiekowych.

Z przedstawionych poniżej danych przez wszystkie podmioty medyczne na terenie gminy Jelesnia wynika, iż na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła łączna liczba osób przebywających pod opieką lekarzy oraz pielęgniarek POZ.

Tabela 5. Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ:

Placówka	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ALFA MED w Jelesni	2 737 osób	2 930 osób	3 430 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Pewel Wielka	1 010 osób	995 osób	1 005 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Sopotnia Mała	2 874 osoby	2 557 osób	2 677 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Jelesnia	2 587 osób	3 127 osób	3 357 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Krzyżowa	2 128 osób	2 327 osób	2 528 osób

Tabela 6. Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek:

Placówka	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ALFA MED w Jeleśni	2 741 osób	2 942 osoby	3 441 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Pewel Wielka	1 010 osób	995 osób	1 005 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Sopotnia Mała	2 557 osób	2 598 osób	2 657 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Jeleśnia	2 501 osób	2 577 osób	2 538 osób
Praktyka Grupowa Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej S.C Krzyżowa	2 565 osób	2 627 osób	2 557 osób

Tabela 7. Realizowane programy profilaktyczne przez NZOZ „ALFA MED”

Programy profilaktyczne realizowane na terenie gminy Jeleśnia w 2021 roku
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Profilaktyka szyjki macicy – 268 osób, ➤ Profilaktyka nowotworów prostaty – 12 osób, ➤ Profilaktyka nowotworów jelita grubego – 16 osób, ➤ Profilaktyka cukrzycy – 51 osób, ➤ Profilaktyka chorób układu krążenia – 9 osób, ➤ Wczesna diagnostyka RZS – 2 osoby, ➤ Program profilaktyki gruźlicy – 324 osoby, ➤ Profilaktyka osteoporozy – 3 osoby, ➤ Profilaktyka naczyń mózgowych – 4 osoby.

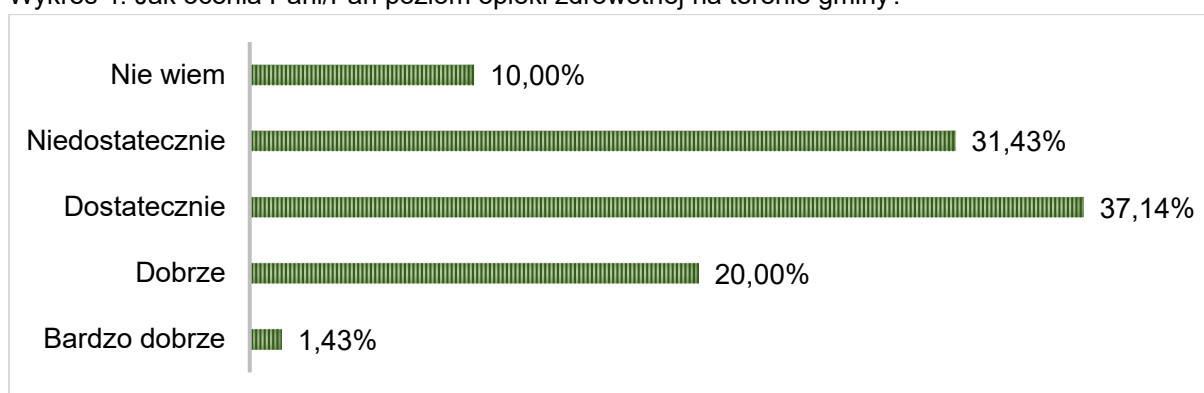
Tendencje w funkcjonowaniu rodzin w 2021 roku według NZOZ „ALFA MED”:

- zwiększająca się liczba osób z nerwicami,
- zwiększająca się liczba osób z depresją,
- wzrost liczby osób uchylających się od szczepień,

- wzrost ubóstwa materialnego,
- wzrost liczby rodzin niepełnych,
- rosnący problem agresji i przemocy.

Idąc dalej, 37,14% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 31,43% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest niedostateczna, a 20,00% ankietowanych przyznało, że oferta w tym zakresie jest dobra. Idąc dalej, 1,43% oceniło ją bardzo dobrze, a pozostałe 10,00% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy?

Jako zasadne działanie, jeden mieszkaniec wskazał na konieczność zatrudnienia stomatologa oraz ginekologa w ramach kontraktu z NFZ.

Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa przesądza o jakości życia mieszkańców i rozwoju lokalnej społeczności. Zapobieganie zjawiskom, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, ochrona bezpieczeństwa, dbałość o zachowanie porządku publicznego oraz działania na rzecz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej należą do obowiązków gminy.

O stan bezpieczeństwa na terenie gminy Jeleśnia dba przede wszystkim Komisariat Policji w Jeleśni. Ponadto, na terenie gminy działa 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych: OSP Jeleśnia, OSP Krzyżowa, OSP Korbielów, OSP Mutne, OSP Sopotnia Mała, OSP Sopotnia Wielka, OSP Krzyżówki, OSP Przyborów i OSP Pewel Wielka.

Ogółem w 2021 roku jednostki OSP z terenu Gminy Jeleśnia uczestniczyły łącznie w 250-ciu wyjazdach do akcji ratowniczo-gaśniczych, w tym w 93 pożarach, 150-ciu zdarzeniach, zakwalifikowanych jako miejscowe zagrożenia oraz w 7 wyjazdach, które okazały się wezwaniami fałszywymi.

W 2021 roku w gminie Jeleśnia stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 261 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,84 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Jeleśnia wynosi 84,10% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa śląskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Jeleśnia najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 11,10 (wykrywalność 76%) oraz o charakterze kryminalnym - 8,16 (wykrywalność 77%). W dalszej kolejności odnotowano

przestępstwa o charakterze gospodarczym - 8,69 (85%), drogowe - 1,93 (99%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,30 (89%)².

Z danych przedstawionych przez Komisariat Policji w Jeleśni wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji z powodu prowadzenia pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości. W 2019 roku zatrzymano najwięcej osób do wytrzeźwienia.

Tabela 8. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu

Interwencje	Rok	Liczba
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	rok 2019	34 interwencje
	rok 2020	29 interwencji
	rok 2021	28 interwencji
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	rok 2019	16 interwencji
	rok 2020	10 interwencji
	rok 2021	5 interwencji
zakłócanie porządku publicznego	rok 2019	5 interwencji
	rok 2020	4 interwencje
	rok 2021	3 interwencje
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	rok 2019	2 interwencje
	rok 2020	0 interwencji
	rok 2021	0 interwencji
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	rok 2019	8 interwencji
	rok 2020	8 interwencji
	rok 2021	4 interwencje
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia	rok 2019	83 interwencje
	rok 2020	38 interwencji
	rok 2021	50 interwencji

² Polska w liczbach - dane dla Gminy Jeleśnia

Najczęstszym przestępstwem na terenie gminy Jeleśnia było uszkodzenie mienia, a kolejno kradzież mienia oraz fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną.

Tabela 9. Przestępstwa na terenie gminy

Przestępstwa na terenie gminy	Rok	Liczba
kradzież z włamaniem	rok 2019	5 przestępstw
	rok 2020	7 przestępstw
	rok 2021	8 przestępstw
pobicie	rok 2019	7 przestępstw
	rok 2020	8 przestępstw
	rok 2021	6 przestępstw
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	rok 2019	13 przestępstw
	rok 2020	8 przestępstw
	rok 2021	11 przestępstw
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	rok 2019	0 przestępstw
	rok 2020	1 przestępstwo
	rok 2021	0 przestępstw
uszkodzenie mienia	rok 2019	13 przestępstw
	rok 2020	19 przestępstw
	rok 2021	9 przestępstw
kradzież mienia	rok 2019	8 przestępstw
	rok 2020	9 przestępstw
	rok 2021	17 przestępstw
inne	rok 2019	36 przestępstw
	rok 2020	28 przestępstw
	rok 2021	51 przestępstw

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych postępowań:

Rok 2019 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 13 / 13 / 13
- groźba karalna – 3 / 3 / 3
- rozpijanie małoletniego – 1 / 0 / 0
- uchylanie się od płacenia alimentów – 31 / 31 / 31

Rok 2020 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 8 / 8 / 8
- groźba karalna – 11 / 11 / 11
- uchylanie się od płacenia alimentów – 20 / 20 / 20

Rok 2021 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 11 / 11 / 11
- groźba karalna – 5 / 5 / 5
- uchylanie się od płacenia alimentów – 18 / 18 / 18

Statystyki Komisariatu Policji w Jelesni wskazują, że osobami doznającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, a mężczyźni są najczęściej osobami stosującymi przemoc. Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba osób doznających przemocy domowej. W 2019 roku wszczęto najwięcej procedur NK.

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- rok 2019 - wszczęcie 82 procedur NK,
- rok 2020 - wszczęcie 76 procedur NK,
- rok 2021 - wszczęcie 61 procedur NK.

Kultura

Ważną częścią działalności samorządu terytorialnego jest dbałość o kulturę, zachowanie jej bogactwa oraz zapewnienie różnych form jej upowszechniania wśród mieszkańców.

Swoją działalność w obszarze kultury Gmina prowadzi poprzez swoją jednostkę organizacyjną, jaką jest Gminny Ośrodek Kultury w Jelesni oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Jelesni.

Gminny Ośrodek Kultury w Jelesni jest samorządową instytucją kultury obejmującą swym działaniem teren gminy Jelesnia. Został utworzony 30 listopada 1973 roku. Od 1 stycznia 2005 roku funkcjonuje jako instytucja kultury realizującą zadania w dziedzinie wychowania, edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury.

Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Jelesni można podzielić na zajęcia stałe, realizowane systematycznie w przeciągu całego roku oraz cykliczne imprezy kulturalne i rozrywkowe. Wśród najistotniejszych i najpopularniejszych wśród odbiorców elementów zakresu obejmującego zajęcia stałe wymienić należy:

- warsztaty zdobnictwa bibułkowego dla dorosłych,
- warsztaty zdobnictwa bibułkowego dla turystów (realizowane w sezonie letnim),
- warsztaty zdobnictwa bibułkowego dla dzieci,
- Warsztaty plastyczne dla dorosłych, realizowane w ramach klubu malarskiego TRAPEZ,
- warsztaty muzyczne z kapelą góralską,
- naukę gry na tradycyjnych instrumentach góralskich, realizowane w ramach Ogniska Twórczości Artystycznej Fundacji Braci Golec,
- warsztaty szycia dla dzieci,
- zajęcia z gimnastyki i akrobatyki ogólnorozwojowej,
- zajęcia fitness / zumba dla kobiet,
- zajęcia z języka angielskiego dla dzieci,
- zajęcia z języka hiszpańskiego dla dzieci,
- zajęcia jogi,

- zajęcia z tańca współczesnego.

Osobny cykl zajęć z zakresu edukacji kulturalnej jest także realizowany pod nadzorem GOK w Jelesni w Sopotni Małej (budynek dawnej strażnicy). Zajęcia te prowadzone są przez Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne ROMANKA i obejmują:

- warsztaty tańca i śpiewu Zespołu Regionalnego ROMANKA,
- warsztaty śpiewu białym głosem Zespołu Regionalnego ROMANKA,
- warsztaty gry na instrumentach ludowych w manierze górali Beskidu Żywieckiego „Instrumenty pasterskie – najprostsza forma muzykowania górali Beskidu Żywieckiego”,
- warsztaty tradycyjnej kapeli góralskiej – dudy, skrzypce,
- zajęcia z kultywowania folkloru i sztuki ludowej.

Ponadto, w Gminnym Ośrodku Kultury w Jelesni znajduje się galeria sztuki ludowej obejmująca: rzeźbę Józefa Mentla, zdobnictwo bibułkowe, drewnianą zabawkę ludową oraz malarstwo olejne.

Gminna Biblioteka Publiczna w Jelesni obejmuje 8 placówek, w tym: bibliotekę główną w Jelesni oraz 7 filii. Biblioteka główna mieści się w budynku Urzędu Gminy. Do dyspozycji użytkowników pozostają wypożyczalnia, czytelnia oraz zagospodarowany obok budynku Tajemniczy Ogród. Filie biblioteczne znajdują się w następujących miejscowościach: w Sopotni Wielkiej, w Sopotni Małej, w Krzyżowej, w Przyborowie, w Korbielowie, w Mutnem oraz w Pewli Wielkiej.

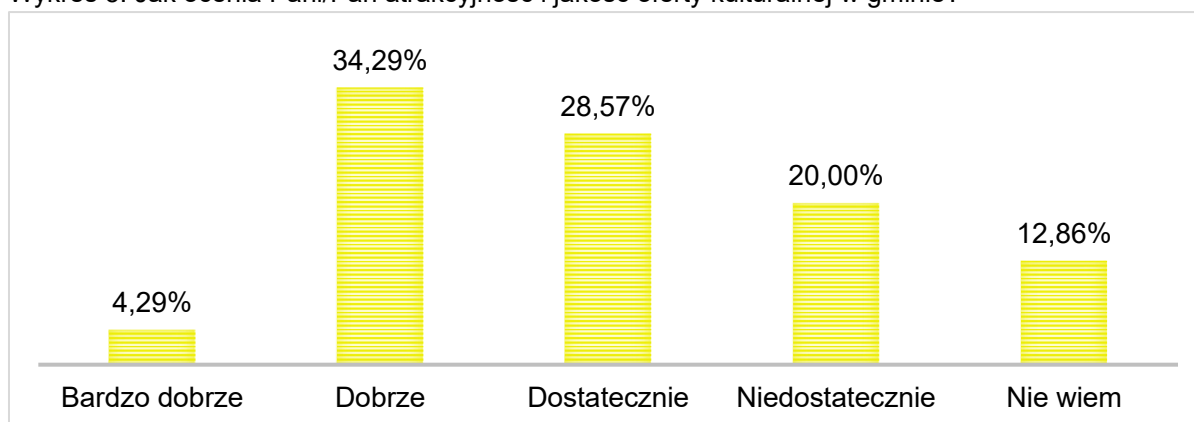
W 2021 roku księgozbiór wzbogacił się o **1 952 egz.**, w tym :

- nowości zakupione ze środków własnych - 788 egz.,
- nowości zakupione z dotacji MKiDN - 386 egz.,
- nowości pozyskane w ramach darów (w tym premiery i przedpremiery wydawnicze) - 778 egz.

Jakość oferty kulturalnej, największy odsetek mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym ocenił na poziomie dobrym (34,29%). Z kolei, 28,57% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dostateczne, a 20,00% przyznało,

iż oferta kulturalna jest niedostateczna. Następnie 4,29% oceniło ją na poziomie bardzo dobrym, a pozostałe 12,86% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Turystyka, sport i rekreacja

Gmina Jeleśnia to teren odznaczający się niewątpliwym potencjałem w obszarze turystyki. Wynika to zarówno z niewątpliwych walorów przyrodniczych i krajobrazowych (ulożenie w obrębie niezwykle atrakcyjnego, górskiego terenu), jak również z dostępności na terenie Jeleśni elementów infrastruktury aktywnych form turystyki (głównie szlaków pieszych i ścieżek rowerowych), odznaczających się realnym potencjałem w zakresie przyciągania na teren Jeleśni intensywnego ruchu turystycznego.

Teren gminy jest pokryty bardzo gęstą siecią niezwykle atrakcyjnie przebiegających i długich: szlaków pieszych, ścieżek biegowych oraz ścieżek rowerowych. Przebiegające przez Gminę szlaki turystyczne prowadzą do trzech znanych górskich schronisk PTTK. W ramach ich przebiegu ulokowane są rozmaite, mało znane i mało popularne atrakcje, takie jak np. zabytkowe przydrożne kapliczki, fortyfikacje z okresu II wojny światowej (Przyborów i Krzyżowa), czy ciekawe ekspozycje tematyczne: „Muzeum Motóra” (remiza OSP w Korbielowie), Regionalna Izba Pracy Twórczej w Jeleśni (budynek dawnej, zabytkowej „organistówki”), ze stałą wystawą sztuki ludowej, czy „Muzeum na Rozdrożu Wsi Krzyżowa i Krzyżówki”, ze swoją ekspozycją tematycznie nawiązującą do tradycji góralskiej regionu.

Turystycznym produktem powszechnie już kojarzonym z Korbielowem (masyw Pilska) są stoki narciarskie. Trasy narciarskie w Korbielowie są najwyżej położonymi trasami w Beskidach. Infrastruktura techniczna, towarzysząca tym atrakcjom i pozostająca do dyspozycji turystów, pozostawia jednakże wiele do życzenia – jest przestarzała, nieodpowiadająca współczesnym oczekiwaniom turystów/sportowców. Dodatkowo zarówno w Korbielowie, jak i w Sopotni Małej dostępne są trasy do uprawiania narciarstwa biegowego.

W ścisłym centrum Jeleśni (rynek) znajduje się unikatowy w skali regionu zabytek architektury, będący jednocześnie lokalnym, znanym i popularnym elementem infrastruktury obsługi ruchu turystycznego – Stara Karczma. Jest to najstarszy, zachowany obiekt drewniany, z tego typu przeznaczeniem w tej części Europy.

Na terenie Jeleśni w minionym okresie udostępniono nowe, atrakcyjne dla turystów elementy infrastruktury aktywnych form turystyki – plaża oraz skate park.

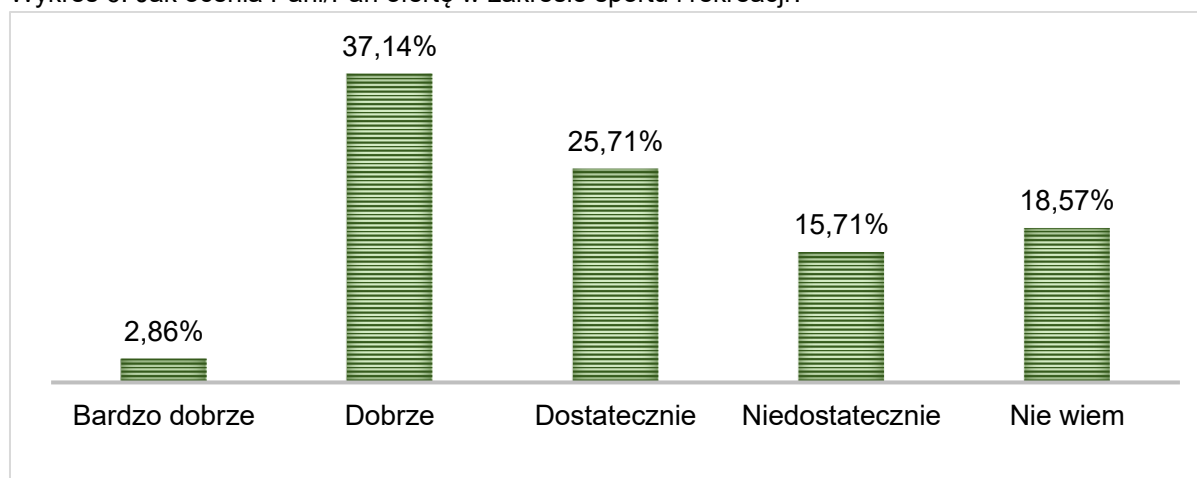
Łączna liczba miejsc noclegowych, dostępnych dla turystów na terenie gminy Jeleśnia wynosi ok. 3.400, zdecydowana większość z nich znajduje się w sołectwach Korbielów oraz Jeleśnia.

Głównym animatorem życia sportowego na terenie gminy Jeleśnia są lokalne kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy Jeleśnianka Jeleśnia,
- Ludowy Klub Sportowy Korbielów,
- Stowarzyszenie TS Przyborów,
- Ludowy Klub Sportowy „Sopotnia”,
- TS UNITED,
- KSR TKKF „Gronicek”,
- Klub Sportowo-Rekreacyjny "CZAT HERAKLES".

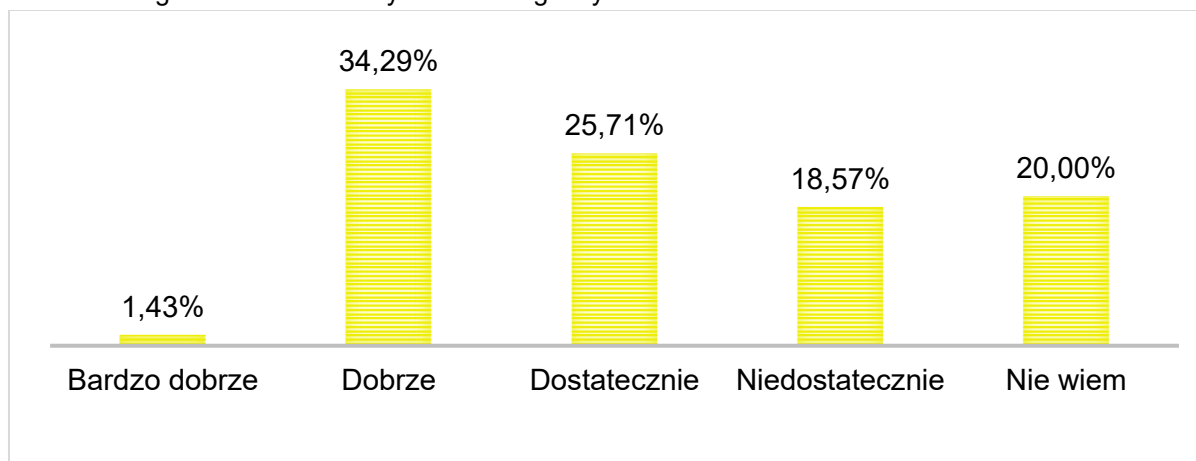
Ofertę w zakresie sportu i rekreacji, 37,14% mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. Z kolei, 25,71% uznało, że zasoby są dostateczne, natomiast 15,71% przyznało, iż oferta sportu i rekreacji na terenie gminy jest niedostateczna. Następnie 2,86% uznało, że zasoby gminy w tym zakresie są bardzo dobre, a pozostałe 18,57% ankietowanych nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji?

Ponadto, 34,29% ankietowanych mieszkańców dobrze oceniło działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Z kolei, 25,71% przyznało, iż oferta w tym zakresie jest dostateczna, a 18,57% stwierdziło, iż jest niedostateczna. Następnie 1,43% oceniło ją na poziomie bardzo dobrym, a pozostałe 20,00% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?

Jako zasadne jeden badany mieszkaniec wskazał na poszerzenie oferty sportowej skierowanej do dzieci i młodzieży oraz wprowadzenie rozgrywek międzyszkolnych.

Organizacje pozarządowe

Widocznym przejawem aktywności społecznej jest funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Organizacje te są kluczowym ogniwem rozwoju społecznego w skali lokalnej, a jednocześnie przez wspólne działania integrują miejscową społeczność.

Dzięki bliskiej współpracy organizacji samorządowych z mieszkańcami gminy, łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób skuteczniej i efektywniej wypełniać nakreślone zadania, które mogą być istotnym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Lista organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej na terenie gminy Jelesnia:

- „Fundacja Pomocy Potrzebującym pod Patronem Niepokalanej”,
- Beskidzkie Stowarzyszenie Produkcji Ekologicznej i Turystyki „BEST PROEKO”,
- Dziecięca Fundacja Sportowa im. Św. Stanisława Kostki,
- Fundacja „DLA ROZWOJU PRZYBOROWA”,
- Fundacja „DOBRODAJ”,
- Fundacja 9sił,
- Fundacja Dobry Widok,
- Fundacja Energia Społeczna,
- Fundacja Instytut Rozwoju Medialnego,
- Fundacja Mai i Mata Kwiatkowskich,
- Fundacja Rozwoju Pracownika,
- Fundacja Satelitarna Polarisu,
- Kółko Rolnicze Sopotnia Wielka,
- Kółko Rolnicze w Jelesni,
- Kółko Rolnicze w Krzyżowej,
- Ludowy Klub Sportowy „Sopotnia”,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jelesni,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Korbielowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzyżowej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzyżówkach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mutnem,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pewli Wielkiej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przyborowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sopotni Małej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sopotni Wielkiej,
- Stowarzyszenie Aktywne Beskidy,
- Stowarzyszenie Beskidzkie Dzieciaki,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Jeleśnia,
- Stowarzyszenie Muzeum Na Rozdrożu Wsi Krzyżowa i Krzyżówki,
- Stowarzyszenie POLARIS-OPP,
- Stowarzyszenie Rodziców i Pracowników Przedszkola w Przyborowie „Promyk”,
- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Romanka” w Sopotni Małej,
- Związek Zawodowy Pracowników Gminnej Spółdzielni „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” w Jeleśni.

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2021, na terenie gminy Jelesnia pracowało 2 499 osób, w tym 63,86% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 36,14% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2017-2021 zmalała ogólna liczba osób pracujących o 19,75%. W 2021 roku na terenie gminy Jelesnia na 1000 mieszkańców pracowało 195 osób.

Tabela 10. Liczba osób pracujących w latach 2017-2021

Liczba osób pracujących w gminie	
pracujący ogółem	
rok 2017	3 114 osób
rok 2018	3 203 osoby
rok 2019	2 833 osoby
rok 2020	2 777 osób
rok 2021	2 499 osób
pracujące kobiety	
rok 2017	1 955 kobiet
rok 2018	1 981 kobiet
rok 2019	1 872 kobiety
rok 2020	1 794 kobiety
rok 2021	1 596 kobiet
pracujący mężczyźni	
rok 2017	1 159 mężczyzn
rok 2018	1 222 mężczyzn
rok 2019	961 mężczyzn
rok 2020	983 mężczyzn
rok 2021	903 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Jelesnia wynosiło 5 437,65 PLN, co odpowiada 90.60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Idąc dalej, wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Jeleśnia 1 378 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 1 711 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 333.

Ponadto, według danych GUS 23,5% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Jeleśnia pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 39,4% w przemyśle i budownictwie, a 13,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Gospodarka

W gminie Jeleśnia w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 318 podmiotów gospodarki narodowej. W tymże roku zarejestrowano 94 nowe podmioty, a 42 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (96) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (60) w roku 2013. W tym samym okresie najwięcej (98) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (38) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

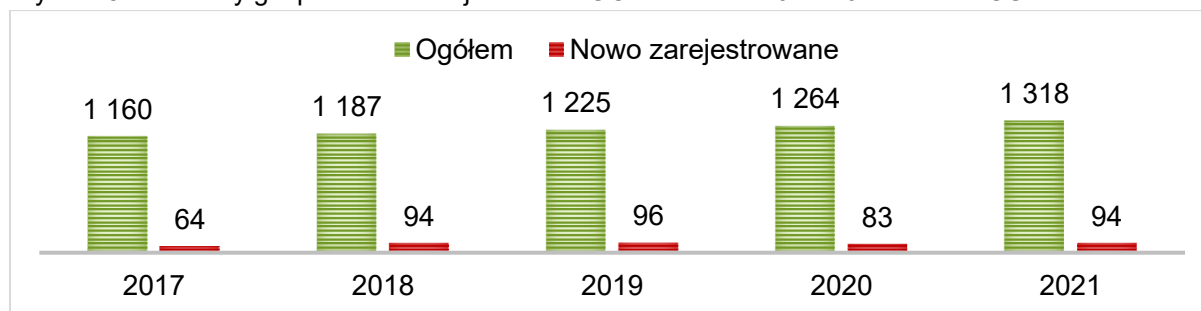
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Jeleśnia najwięcej (63) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1 277) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

3,9% (52) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 35,7% (471) podmiotów, a 60,3% (795) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Jeleśnia najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21,3%) oraz przetwórstwo przemysłowe (21,0%).

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2021 – dane GUS

Zdecydowaną większość wśród przedsiębiorstw, prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Jeleśnia stanowią podmioty reprezentujące sektor prywatny – jest ich ponad 97%. Sektor publiczny reprezentuje grupa jedynie 32 firm.

Największymi przedsiębiorstwami, prowadzącymi działalność na terenie Jeleśni są spółki DELPHI Poland S.A. (branża automotive), Żywiec Zdrój S.A. (branża spożywcza) oraz Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Jeleśnia.

Naturalne walory terenu gminy, zapewniające korzystne warunki w zakresie świadczenia usług w sektorze obsługi ruchu turystycznego przesądzają o tym, że duża liczba przedsiębiorstw z terenu gminy Jeleśnia zajmuje się świadczeniem usług noclegowych, gastronomicznych, czy szeroko rozumianych usług, adresowanych do turystów.

Jednym z najważniejszych zadań, jakie stawia sobie Samorząd Jeleśni jest tworzenie dla tych przedsiębiorstw korzystnych warunków, umożliwiających im efektywne funkcjonowanie oraz rozwój³.

³ Strategia Rozwoju Gminy Jeleśnia do roku 2030

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY JELEŚNIA

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Jeleśnia. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 11. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Jeleśnia

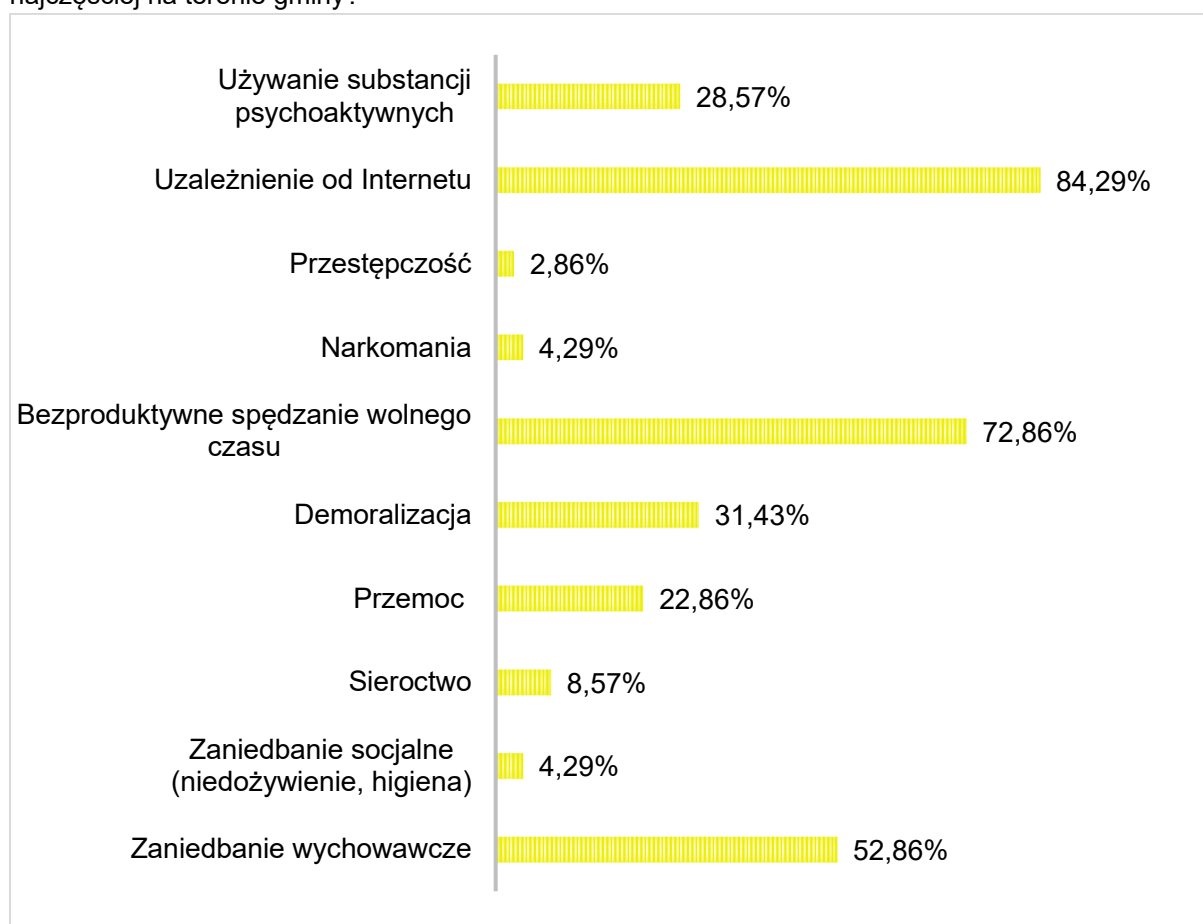
Problemy społeczne	Średnia ważona problemu
alkoholizm	4,01
narkomania	3,24
wzrost przestępczości	2,87
nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	3,00
bezrobocie	3,37
ubóstwo	3,49
przemoc	3,10
uzależnienia behawioralne	2,90

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali problem alkoholizmu, którego ważność ocenili na poziomie 4,01. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie gminy Jeleśnia okazał się problem ubóstwa oraz problem bezrobocia. Najwyższa pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy Jeleśnia w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest uzależnienie od Internetu, wskazane przez 84,29% badanych mieszkańców. Kolejno 72,86% przyznało, iż jest to bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, a 52,86% wskazało na zaniedbanie wychowawcze. Następnie 31,43% dostrzega demoralizację, a 28,57% używanie substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Z kolei, 22,86% wskazało na przemoc, 8,57% na sieroctwo, 4,29% na narkomanię i zaniedbanie socjalne, a 2,86% na przestępczość.

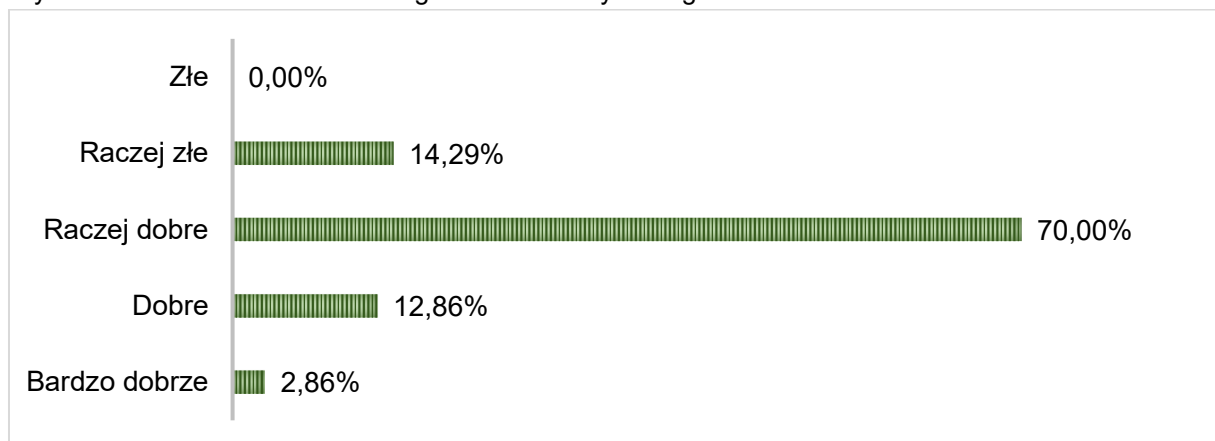
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd też suma jest większa niż 100%.

Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?

Ogólne warunki życia w gminie mieszkańcy najczęściej oceniali jako raczej dobre. Taką odpowiedź wskazało 70,00% badanych respondentów. Z kolei, 14,29% oceniło je jako raczej złe, a 12,86% jako dobre. Pozostałe 2,86% przyznało, iż są one bardzo dobre.

Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Poproszono również mieszkańców o ocenę sytuacji materialnej ich rodziny. I tak, 48,57% oceniło ją na poziomie dobrym. Kolejno 32,86% przyznało, że jest ona przeciętna, ani dobra, ani zła. Następnie 10,00% oceniło ją jako bardzo dobrą, a pozostałe 8,57% oceniło ją jako złą.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. ust. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W JELEŚNI

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jelesni z siedzibą w Jelesni jest jednostką organizacyjną gminy Jelesnia do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Jednostka realizuje zadania w szczególności z zakresu:

- świadczeń rodzinnych,
- świadczeń wychowawczych,
- funduszu alimentacyjnego,
- pomocy mieszkaniowej,
- dodatku energetycznego,
- Karty Dużej Rodziny,
- potwierdzania prawa do świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych,
- przeciwdziałania przemocy,
- wspierania rodziny.

Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleśni wynika, iż na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 12. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	Rok	Liczba
rodziny korzystające z pomocy społecznej	rok 2019	240 rodzin
	rok 2020	211 rodzin
	rok 2021	206 rodzin
liczba osób w rodzinach	rok 2019	507 osób
	rok 2020	431 osób
	rok 2021	418 osób
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	rok 2019	12 rodzin
	rok 2020	7 rodzin
	rok 2021	7 rodzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jeleśni

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia pieniężne – choć liczba osób korzystających z tego typu pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała. Wiele osób korzysta ze świadczeń niepieniężnych.

Istotną formę wsparcia stanowi także praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności, samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Tabela 13. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS	Rok	Liczba
świadczenia pieniężne	rok 2019	350 osób
	rok 2020	259 osób
	rok 2021	255 osób
świadczenia niepieniężne	rok 2019	71 osób
	rok 2020	62 osoby
	rok 2021	55 osób
pomoc udzielana w postaci wyłącznie pracy socjalnej	rok 2019	122 osoby
	rok 2020	110 osób
	rok 2021	225 osób
usługi opiekuńcze	rok 2019	4 osoby
	rok 2020	13 osób
	rok 2021	7 osób
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	rok 2019	2 osoby
	rok 2020	1 osoba
	rok 2021	1 osoba

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez GOPS w Jelesni w 2021 roku było kolejno: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:

Powody przyznawania pomocy społecznej	Rok	Liczba
niepełnosprawność	rok 2019	71 rodzin
	rok 2020	56 rodzin
	rok 2021	50 rodzin
bezrobocie	rok 2019	130 rodzin
	rok 2020	114 rodzin
	rok 2021	117 rodzin
ubóstwo	rok 2019	179 rodzin
	rok 2020	151 rodzin
	rok 2021	324 rodziny

bezradność opiek. wych.	rok 2019	18 rodzin
	rok 2020	19 rodzin
	rok 2021	13 rodzin
długotrwała lub ciężka choroba	rok 2019	111 rodzin
	rok 2020	93 rodziny
	rok 2021	80 rodzin
potrzeba ochrony macierzyństwa	rok 2019	22 rodziny
	rok 2020	19 rodzin
	rok 2021	19 rodzin
bezdomność	rok 2019	4 osoby
	rok 2020	5 osób
	rok 2021	4 osoby
alkoholizm	rok 2019	12 rodzin
	rok 2020	7 rodzin
	rok 2021	7 rodzin
zdarzenie losowe	rok 2019	6 rodzin
	rok 2020	2 rodziny
	rok 2021	3 rodziny
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	rok 2019	2 osoby
	rok 2020	2 osoby
	rok 2021	2 osoby
inne:	rok 2019	1 rodzina
	rok 2020	2 rodziny
	rok 2021	4 rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jelesni, w którym wzięło udział 9 osób. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy Jelesnia pracownicy GOPS najczęściej wymieniali alkoholizm, nieporadność życiową oraz bezrobocie, a kolejno ubóstwo, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz

niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno-prawnego. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami oraz zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych.

Z odpowiedzi pracowników GOPS wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają problemy finansowe, nadużywanie alkoholu/alkoholizm, a kolejno bezrobocie, trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz problemy zdrowotne w rodzinie. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na konflikty ze współmałżonkiem/partnerem oraz ubóstwo.

Bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku w gminie Jeleśnia zarejestrowanych było 386 osób bezrobotnych, w tym: 175 kobiet oraz 211 mężczyzn. Porównując 2021 rok do 2017 roku można zauważyć, iż ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu gminy Jeleśnia wzrosła o 13,53%. Szczególnie zauważalny jest wzrost zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych.

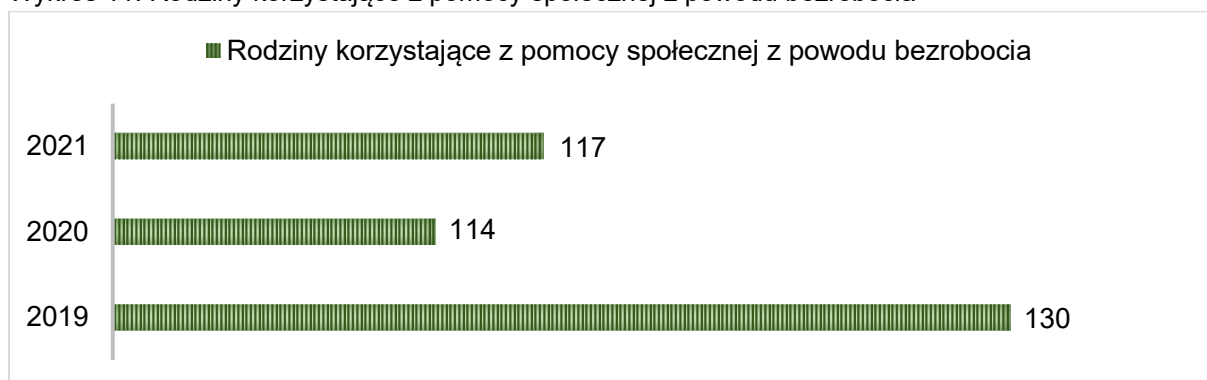
Tabela 15. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2017-2021

Stan bezrobocia	
bezrobotni zarejestrowani ogółem:	
rok 2017	340 osób
rok 2018	332 osoby
rok 2019	312 osób
rok 2020	436 osób
rok 2021	386 osób
kobiety	
rok 2017	175 kobiet
rok 2018	172 kobiety
rok 2019	154 kobiety
rok 2020	203 kobiety
rok 2021	175 kobiet
mężczyźni	
rok 2017	165 mężczyzn
rok 2018	160 mężczyzn
rok 2019	158 mężczyzn
rok 2020	233 mężczyzn
rok 2021	211 mężczyzn
osoby długotrwale bezrobotne	
rok 2017	178 osób
rok 2018	169 osób
rok 2019	140 osób
rok 2020	214 osób
rok 2021	225 osób

Bezrobocie rejestrowane w gminie Jeleśnia wynosiło w 2021 roku 8,7% (8,5% wśród kobiet i 8,8% wśród mężczyzn). W 2021 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem wynosił 5,0% (5,0% wśród kobiet oraz 5,1% wśród mężczyzn).

Zgodnie z danymi GOPS w Jeleśni, w 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia była najniższa, a w 2019 roku najwyższa.

Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jeleśni

Bezdomność

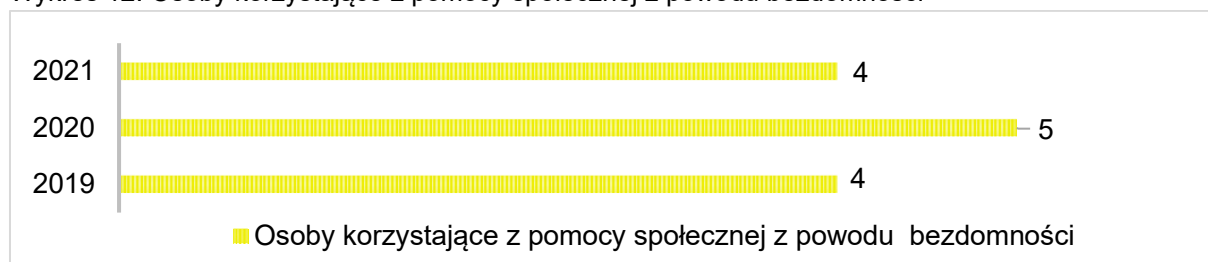
Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastęrcza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania⁴.

Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Bezdomność w gminie Jelesnia jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jelesni.

Zgodnie z danymi GOPS w Jelesni, na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wykres 12. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

⁴ Porowski. M, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu⁵.

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe) dla Polski 37,75 mln mieszkańców oraz Gminy Jeleśnia 12 788 mieszkańców	
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Polska: ok. 2% populacji
	Gmina Jeleśnia: ok. 256 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Jeleśnia: ok. 512 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Jeleśnia: ok. 512 osób

⁵ PARPA - szkody zdrowotne i uzależnienie, picie ryzykowne i szkodliwe

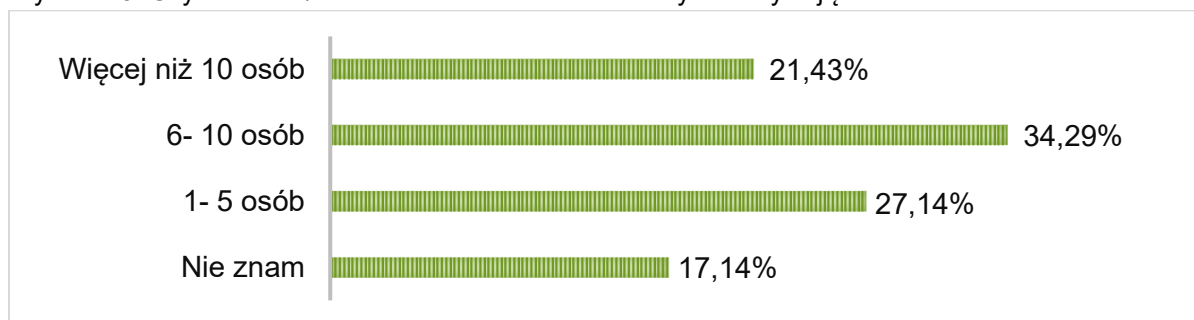
Osoby pijące szkodliwie	Polska: 5-7% populacji
	Gmina Jeleśnia: ok. 640 – 895 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Polska: 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin
	Gmina Jeleśnia: ok. 683 osoby dorosłe i dzieci

Źródło: PARPA

Dane z przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych wśród mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Dla 47,14% badanych jest to problem zauważalny na terenie gminy, a dla 24,29% jest to problem bardzo powszechny. Z kolei, 14,29% uważa, że są to nieliczne przypadki. Następnie 10,00% uznało, iż ten problem nie występuje na terenie gminy, a pozostałe 4,29% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Idąc dalej, 61,43% uważa, że osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów, gdyż łącznie 82,86% zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu, w tym: 27,14% do 5 takich osób, 34,29% od 6 do 10 takich osób, a 21,43% powyżej 10 takich osób. Pozostali ankietowani, tj. 17,14% zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

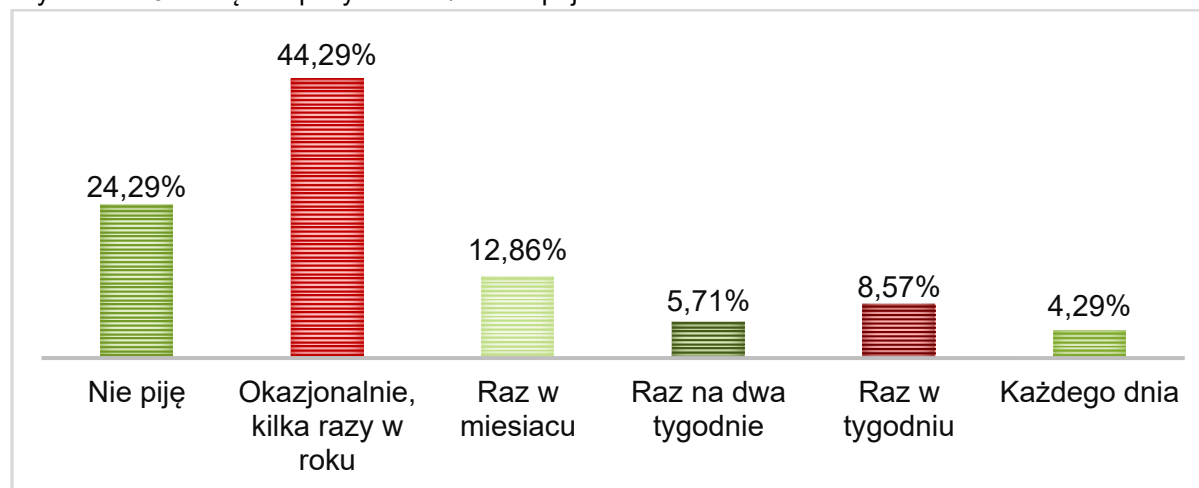
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Jak wynika z deklaracji badanych mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia, alkohol jest obecny w ich życiu, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna. Najlicniejsza grupa ankietowanych tj. 44,29% przyznała się do spożywania napojów

alkoholowych okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. Z kolei, 24,29% zadeklarowało abstynencję, natomiast 12,86% przyznało, iż spożywa alkohol raz w miesiącu. Z kolei, 8,57% przyznało, iż ma to miejsce raz w tygodniu, a 5,71% spożywa alkohol raz na dwa tygodnie. Idąc dalej, 4,29% przyznało, iż ma to miejsce każdego dnia. Analizując płeć respondenta, zarówno kobiety, jak i mężczyźni deklarowali najczęściej, iż spożywają alkohol okazjonalnie.

Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Idąc dalej, 42,86% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców. Nieco niepokojącym jest, iż 8,57% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. Ponadto, łącznie 35,72% badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Z przeprowadzonego badania wynika, iż 42,86% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się pomocą osobom uzależnionym. Odpowiedzi respondentów wskazywały najczęściej na Gminą Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a kolejno Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pozostałe 57,14% przyznało, że nie zna żadnej instytucji na terenie gminy, udzielającej pomocy osobom uzależnionym. W celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji działających w obszarze profilaktyki, zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Dane z działalności Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2019-2021 wskazują, iż wzrosła liczba wniosków liczba wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego. Ponadto, w 2021 roku przeprowadzono najwięcej rozmów motywujących na przestrzeni lat 2019-2021.

Tabela 17. Działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania GKPiRPA	Rok	Liczba
posiedzenia GKPiRPA (ogółem)	rok 2019	24 posiedzenia
	rok 2020	24 posiedzenia
	rok 2021	24 posiedzenia
posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	rok 2019	24 posiedzenia
	rok 2020	24 posiedzenia
	rok 2021	24 posiedzenia
przeprowadzone rozmowy motywujące	rok 2019	15 rozmów
	rok 2020	32 rozmowy
	rok 2021	50 rozmów
kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	rok 2019	Covid-19
	rok 2020	64 kontrole
	rok 2021	1 kontrola
wnioski o leczenie odwykowe	rok 2019	25 wniosków
	rok 2020	22 wnioski
	rok 2021	24 wnioski

zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	rok 2019	5 zleceń
	rok 2020	7 zleceń
	rok 2021	12 zleceń
wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	rok 2019	2 wnioski
	rok 2020	3 wnioski
	rok 2021	9 wniosków
postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	rok 2019	20 postanowień
	rok 2020	34 postanowienia
	rok 2021	48 postanowień
szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	rok 2019	1 szkolenie
	rok 2020	2 szkolenia
	rok 2021	2 szkolenia

Z danych przekazanych przez GKPiRPA wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu była najwyższa w 2020 roku.

Tabela 18. Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjnego

Gminny Punkt Konsultacyjny	Rok	Liczba
liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu (ogółem)	rok 2019	5 rodzin
	rok 2020	10 rodzin
	rok 2021	9 rodzin
rodziny z problemem alkoholowym	rok 2019	3 rodziny
	rok 2020	8 rodzin
	rok 2021	7 rodzin

Tabela 19. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

Procedura „Niebieskie Karty”	Rok	Liczba
wszczenie procedur	rok 2019	0 procedur
	rok 2020	1 procedura
	rok 2021	1 procedura

Zgodnie z danymi GOPS w Jelesni, w 2019 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu była najwyższa.

Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

Narkomania

Według danych z lat 2018/2019 odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest kilkunastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano w Polsce na poziomie 79,9% (badanie z 2018 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)⁶.

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Jelesnia, jednak są to nieliczne przypadki. Taką odpowiedź zaznaczyło 52,86% badanych mieszkańców. Większość respondentów biorących udział w badaniu nie zna osób zażywających narkotyki (74,29%), jak również miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych (92,86%).

Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się łącznie 14,29% badanych, w tym: 7,14% przyznało, że był to jednorazowy kontakt, 5,71% potwierdziło kilkukrotny kontakt, a 1,43% przyznało, iż sięga po nie raz na jakiś czas. Pozostałe 85,71% badanych zaprzeczyło by kiedykolwiek sięgało po tego typu substancje psychoaktywne.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Do zażywania narkotyków przyznało się 8,00% uczniów klas siódmych i ósmych. W trakcie badania dowiedzieliśmy się również, że zdarzają się przypadki przebywania w szkole uczniów pod wpływem narkotyków. Pięć osób potwierdziło takie sytuacje.

⁶ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020

Wraz z wiekiem wzrasta również możliwość dostępu do substancji psychoaktywnych. Ponadto, 15,20% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, iż posiada informacje gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Badani uczniowie prezentują raczej dobry poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje spora grupa osób, szczególnie wśród uczniów młodszych, która takiej wiedzy nie posiada.

Idąc dalej, 12,00% uczniów klas starszych przyznało, iż wie gdzie i u kogo kupić dopalacze. Ponadto, 20,00% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, że zna osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze. Do używania tego typu substancji przyznało się ośmiu uczniów klas siódmych i ósmych.

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Na terenie gminy Jeleśnia dane demograficzne wskazują na problem starzenia się społeczeństwa. Przede wszystkim zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego na przestrzeni ostatnich lat. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. Związku z tym postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wymusza na władzach samorządowych podejmowanie działań zmierzających do redukcji jego skutków.

Tabela 20. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	
ogółem:	
rok 2017	13 353 osoby
rok 2018	13 342 osoby
rok 2019	13 275 osób
rok 2020	12 896 osób
rok 2021	12 788 osób
osoby w wieku 0-17 lat:	
rok 2017	2 416 osób
rok 2018	2 396 osób
rok 2019	2 368 osób
rok 2020	2 432 osoby
rok 2021	2 424 osoby
osoby w wieku 18-59 lat:	
rok 2017	7 918 osób
rok 2018	7 879 osób
rok 2019	7 746 osób
rok 2020	7 334 osoby
rok 2021	7 261 osób

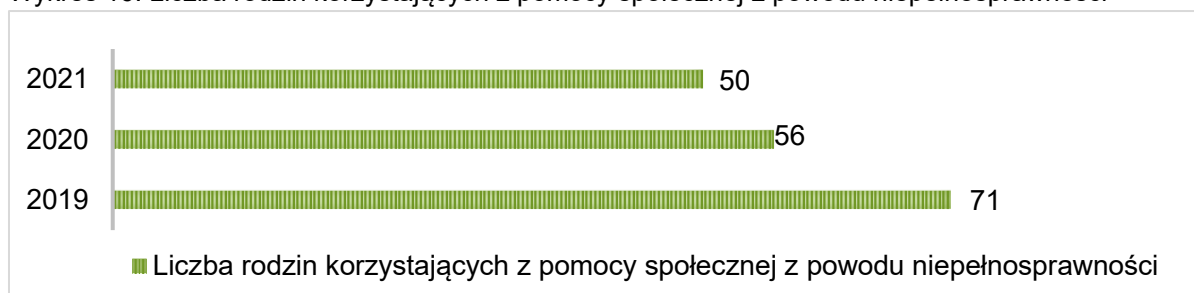
osoby w wieku 60 lat i więcej:	
rok 2017	3 019 osób
rok 2018	3 067 osób
rok 2019	3 161 osób
rok 2020	3 130 osób
rok 2021	3 103 osoby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne (GUS) wskazują na przyspieszenie negatywnych tendencji – do 2030 roku dzieci do 14 roku życia ubędzie nawet o 15,4% (ostatnie dwa lata były szczególnie niekorzystne pod względem ujemnego przyrostu naturalnego), a osób w wieku produkcyjnym o blisko 8,2%; przybędzie za to 20,8% osób po 65 roku życia.

Zgodnie z danymi GOPS w Jelesni, na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności oraz liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie GOPS w Jelesni

Częstotliwość występowania ciężkich i długotrwałych chorób oraz niepełnosprawności, w tym m.in. w związku ze starzeniem się społeczeństwa, pozwala przypuszczać, że w okresie objętym Strategią liczba osób wymagających wsparcia z tytułu chorób i niepełnosprawności będzie wzrastać.

Działania prowadzone na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Jelesnia:

W roku 2021 zawarto umowę i realizowano Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „**Opieka wytchnieniowa – edycja 2021**”. Wsparciem objęto 21 rodzin, w tym 10 z niepełnosprawnymi dziećmi.

Ponadto, w roku 2021 zawarto umowę i realizowano Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „**Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2021**”. Wsparciem objęto 15 osób niepełnosprawnych.

W 2021 roku pozyskano środki ze Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi dla 4 osób. Z roku na rok obserwowany jest znaczny wzrost zainteresowania tą formą pomocy dla mieszkańców z terenu gminy Jelesnia.

Program „Opieka 75+”

Program ma na celu zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także pozostają w rodzinie oraz mieszkają na terenach gmin do 60 tys. mieszkańców.

Program „Korpus Wsparcia Seniorów”

Program ma na celu zapewnienie możliwości bezpiecznego funkcjonowania osób starszych w ich miejscu zamieszkania poprzez nawiązanie współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi skupiającymi środowiska młodzieżowe, a także wolontariuszami tworząc lokalne partnerstwa. Program skierowany jest do seniorów w wieku 65 lat i więcej, mających problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzących

samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkających z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

Ponadto, na terenie gminy Jelesnia działają:

- Środowiskowy Dom Samopomocy w Pewli Wielkiej - placówka pobytu dziennego przeznaczona dla osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów przy Urzędzie Gminy w Jelesni,
- Klub Seniora w Jelesni,
- Koła Gospodyń Wiejskich.

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu dla osób z niepełnosprawnościami:

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub osoba legitymująca się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej. Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,

- przygotowania zawodowego dorosłych,
- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji,
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji,
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji,
- studiów podyplomowych,
- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową,
- bonu na zasiedlenie,
- bonu szkoleniowego,
- bonu stażowego.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukujących pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców⁷.

Tabela 21. Instrumenty finansowane ze środków PFRON

<p>Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. • Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. • Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. • Zwrot kosztów szkolenia pracownika. • Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi
--	---

⁷ Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu - informacje dla osób z niepełnosprawnościami

	<p>niepełnosprawnemu w pracy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwolnienie z wpłat na PFRON. • Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
<p>Uprawnienia osoby z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadające status „bezrobotnego” lub poszukującego pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). • Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). • Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).
<p>Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. • Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. • Refundacja składek ZUS.

Pracownicy GOPS uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób z niepełnosprawnościami, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na bariery architektoniczne i komunikacyjne, wykluczenie społeczne,

izolację, bezrobocie, zbyt wąski zakres usług dot. form spędzania czasu wolnego, integracji społecznej oraz brak miejsc dla osób z niepełnosprawnościami w miejscach opieki. Idąc dalej, według 66,67% badanych pracowników GOPS oferta pomocy osobom z niepełnosprawnościami (pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) nie jest wystarczająca. Z kolei, 11,11% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 22,22% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

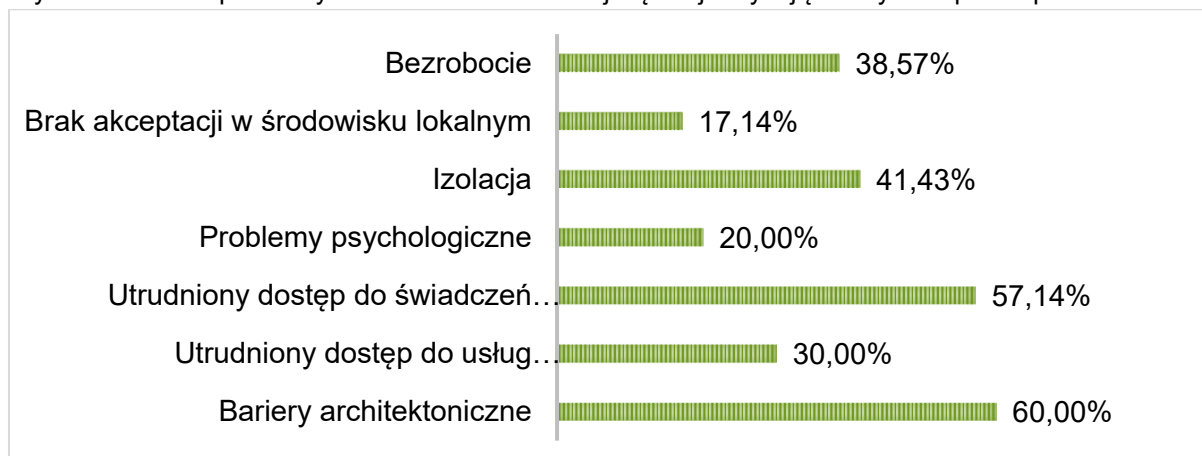
Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy GOPS wymieniali najczęściej samotność, ubóstwo, brak wystarczających narzędzi/środków umożliwiających udzielenie wsparcia dla osób starszych, brak pomocy ze strony bliskich, zbyt wąski zakres usług dot. form spędzania czasu wolnego, aktywizacji i integracji społecznej. Według 44,44% badanych pracowników GOPS oferta pomocy osobom starszym (pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) nie jest wystarczająca, natomiast 22,22% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 33,33% wyraziło przeciwne zdanie w tym temacie.

Zdaniem pracowników GOPS najbardziej ucierpiały podczas pandemii osoby starsze, dzieci i młodzież oraz osoby samotne i to do nich w pierwszej kolejności należy kierować wsparcie.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. I tak, 60,00% badanych wskazało na bariery architektoniczne, a 57,14% na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych np. rehabilitacji. Kolejno 41,43% wskazało na izolację, a 38,57% zaznaczyło bezrobocie. Z kolei, 30,00% wskazało na utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, 20,00% na problemy psychologiczne, a 17,14% na brak akceptacji w środowisku lokalnym.

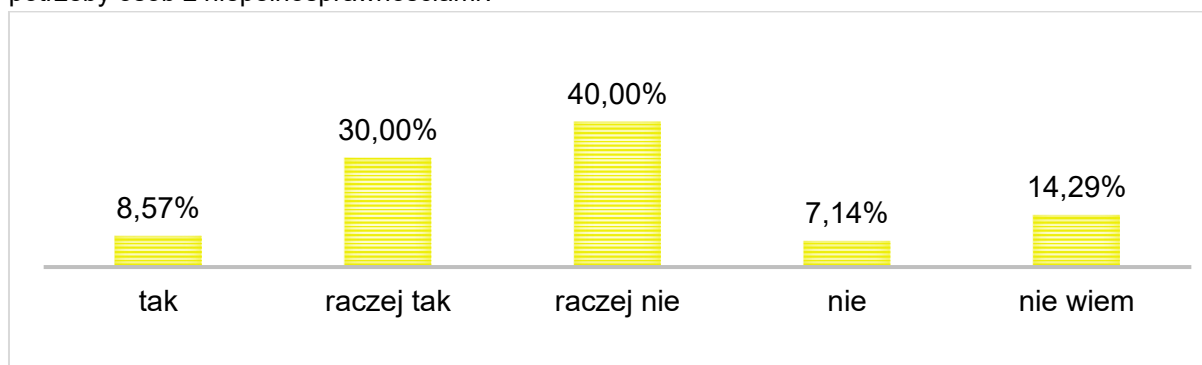
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami?

Ponadto, 40,00% badanych mieszkańców przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Jeleśnia raczej nie uwzględniają potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a 30,00% stwierdziło, iż takie potrzeby są raczej uwzględniane. Z kolei, 8,57% przyznało, że takie potrzeby są zdecydowanie uwzględniane, a 7,14% miało odmienne zdanie. Pozostałe 14,29% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

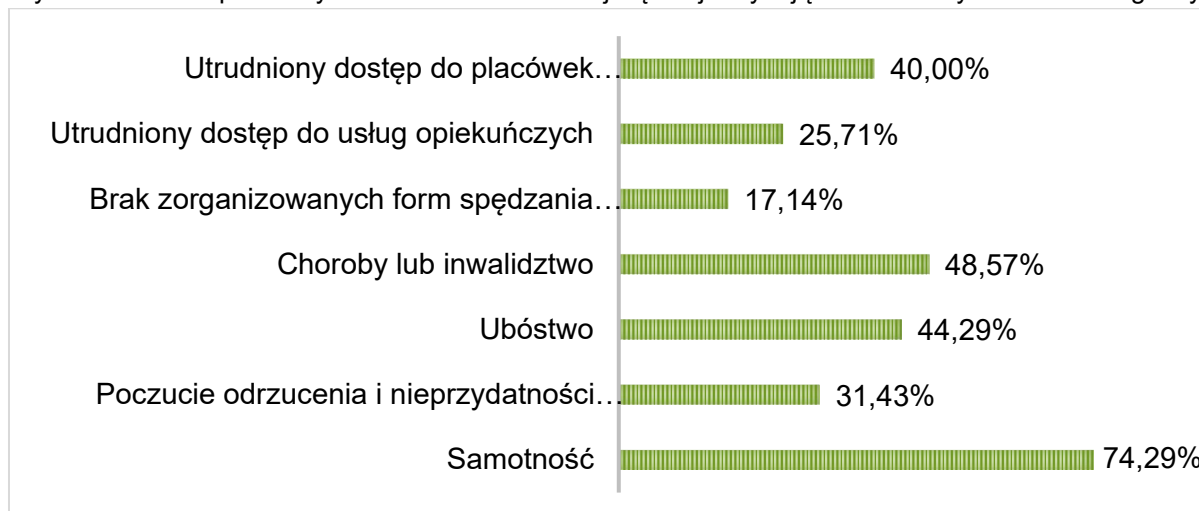
Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

W trakcie ankietyzacji dorosłych mieszkańców poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność (74,29%), choroby lub inwalidztwo (48,57%), ubóstwo (44,29%) oraz utrudniony dostęp do placówek medycznych (40,00%). Zwrócono również uwagę na poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym (31,43%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (25,71%) oraz na brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego (25,71%).

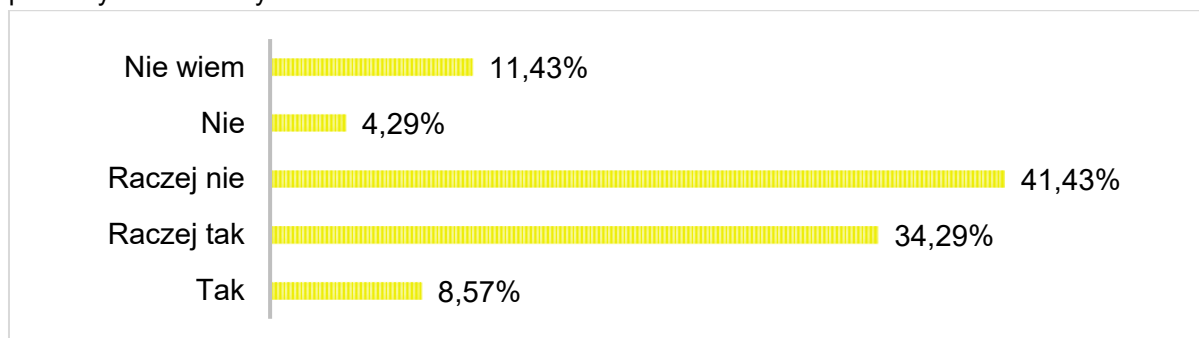
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 20. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?

Ponadto, 41,43% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Jeleśnia raczej nie uwzględniają potrzeb osób starszych. Z kolei, 34,29% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie. Następnie 8,57% przyznało, iż takie potrzeby są zdecydowanie uwzględniane, a 4,29% uznało, że zdecydowanie nie są uwzględniane. Pozostałe 11,43% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązane z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

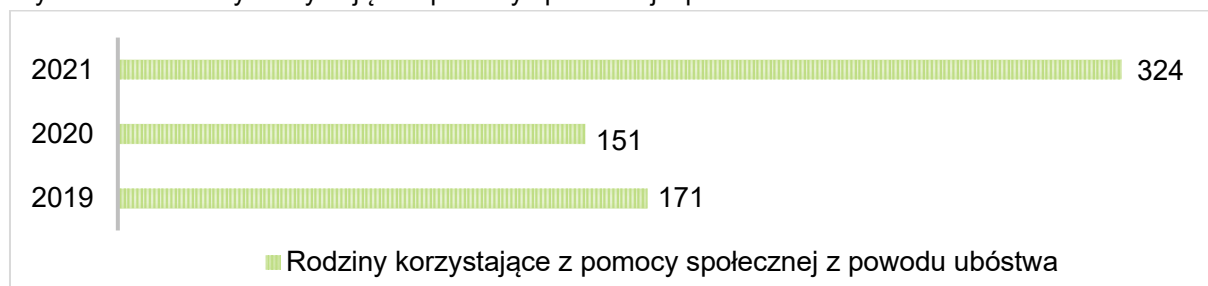
Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc domowa, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jelesni w 2021 roku współpracował z Bankiem Żywności w Katowicach - Polski Komitet Pomocy Społecznej w Katowicach ramach

Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego celem jest nieodpłatna dystrybucja artykułów spożywczych dla osób najbardziej potrzebujących oraz uczestnictwo w działaniach w ramach środków towarzyszących. Pomoc ta została przyznana dla 1000 osób w ogólnej wadze 75 ton żywności.

Zgodnie z danymi GOPS w Jelesni, na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu gminy Jelesnia zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat do wycieczek szkolnych). Z pozyskanych danych wynika, iż w szkołach jest wielu uczniów, którzy potrzebują takiego wsparcia. Taką odpowiedź wskazało 63,33% ankietowanych. Natomiast 20,00% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 16,67% respondentów nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka⁸.

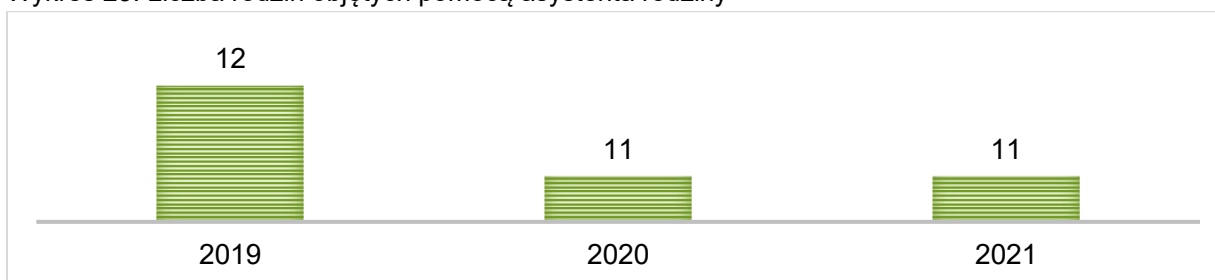
Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

⁸ Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej udzielane jest wsparcie w postaci usług asystenta rodziny. Zadaniem asystenta jest wspieranie rodzin niezaradnych życiowo, dotkniętych ubóstwem, bezrobociem, uzależnieniami, którym grozi zabranie dzieci.

Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. W 2021 roku z jego pomocy korzystało 11 rodzin.

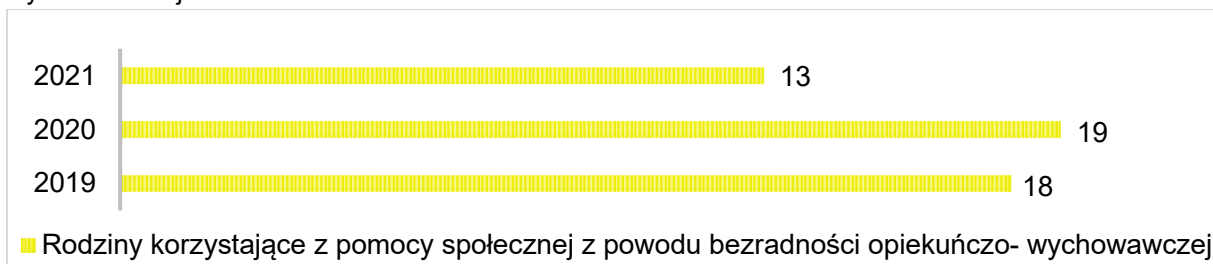
Wykres 23. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów pomocy Społecznej za 2021 rok

Analizując szczegółowe dane GOPS w Jelesni z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2021 roku była najniższa.

Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jelesni

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników GOPS wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są najczęściej uzależnienia, a kolejno niski poziom umiejętności wychowawczych, niepełna rodzina, niskie dochody, wielodzietność oraz ubóstwo. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na przemoc domową oraz na niepełnosprawność/długotrwałą chorobę.

Przemoc domowa

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego,

- wobec których stosowana jest przemoc domowa⁹.

Rodzaje przemocy:

- fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna - naruszenie godności osobistej,
- seksualna - naruszenie intymności,
- ekonomiczna - naruszenie własności,
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Wszystkie powyższe formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które ich doznają. Stosowanie przemocy prowadzi w konsekwencji do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie drastyczne skutki zauważa się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia. Należy pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników: społecznych, kulturowych i psychologicznych. Można mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie można stwierdzić, że są jej przyczyną.

⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Analizując dane przekazane przez GOPS w Jelesni można zauważyć, iż zmalała liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych na przestrzeni lat 2019-2021. W 2021 roku liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych była najwyższa.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021:

Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:

- rok 2019: 4 posiedzenia,
- rok 2020: 4 posiedzenia,
- rok 2021: 4 posiedzenia.

Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego:

- rok 2019: 40 rodzin,
- rok 2020: 29 rodzin,
- rok 2021: 28 rodzin.

Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 40 grup,
- rok 2020: 29 grup,
- rok 2021: 42 grupy.

Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 91 posiedzeń,
- rok 2020: 65 posiedzeń,
- rok 2021: 98 posiedzeń.

Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 61 rodzin,
- rok 2020: 43 rodziny,
- rok 2021: 42 rodziny.

Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych (ogółem):

- rok 2019: 272 osoby,
- rok 2020: 222 osoby,
- rok 2021: 189 osób.

Liczba kobiet objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 99 kobiet,
- rok 2020: 80 kobiet,
- rok 2021: 76 kobiet.

Liczba mężczyzn objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 111 mężczyzn,
- rok 2020: 92 mężczyzn,
- rok 2021: 79 mężczyzn.

Liczba dzieci objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 62 dzieci,
- rok 2020: 50 dzieci,
- rok 2021: 34 dzieci.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” była najwyższa w 2019 roku. Ponadto, w 2019 roku liczba zakończonych procedur była również najwyższa.

Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021:

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę:

- rok 2019: 3 formularze,
- rok 2020: 2 formularze,
- rok 2021: 3 formularze.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 40 formularzy,
- rok 2020: 24 formularze,
- rok 2021: 28 formularzy.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2019: 40 formularzy,
- rok 2020: 24 formularze,
- rok 2021: 28 formularzy.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”:

- rok 2019: 61 rodzin,
- rok 2020: 43 rodziny,
- rok 2021: 42 rodziny.

Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku:

- rok 2019: 40 rodzin,
- rok 2020: 23 rodziny,
- rok 2021: 28 rodzin.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem:

- rok 2019: 52 zakończone procedury,
- rok 2020: 33 zakończone procedury,
- rok 2021: 23 zakończone procedury.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej:

- rok 2019: 6 zakończonych procedur,
- rok 2020: 1 zakończona procedura,
- rok 2021: 3 zakończone procedury.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań:

- rok 2019: 46 zakończonych procedur,
- rok 2020: 32 zakończone procedury,
- rok 2021: 20 zakończonych procedur.

W 2021 roku odnotowano największą liczbę osób dotkniętych przemocą domową. Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa. Najwięcej osób korzystało z poradnictwa socjalnego.

Liczba osób dotkniętych przemocą domową (ogółem):

- rok 2019: 51 osób,
- rok 2020: 63 osoby,
- rok 2021: 75 osób.

Liczba kobiet dotkniętych przemocą domową:

- rok 2019: 17 kobiet,
- rok 2020: 28 kobiet,
- rok 2021: 32 kobiety.

Liczba mężczyzn dotkniętych przemocą domową:

- rok 2019: 3 mężczyzn,
- rok 2020: 14 mężczyzn,
- rok 2021: 8 mężczyzn.

Liczba dzieci dotkniętych przemocą domową:

- rok 2019: 31 dzieci,
- rok 2020: 21 dzieci,
- rok 2021: 35 dzieci.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa (ogółem):

- rok 2019: 44 osoby,
- rok 2020: 32 osoby,
- rok 2021: 29 osób.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego:

- rok 2019: 18 osób,
- rok 2020: 5 osób,
- rok 2021: 0 osób.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa prawnego:

- rok 2019: 0 osób,
- rok 2020: 6 osób,
- rok 2021: 0 osoby.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego:

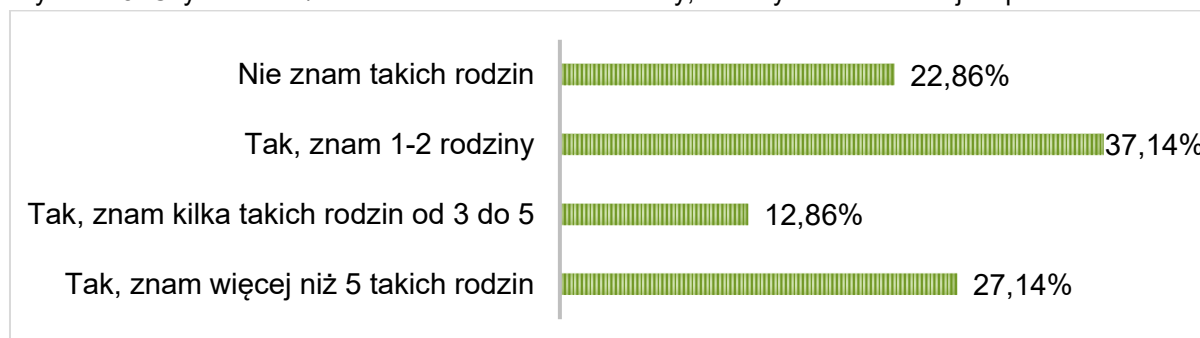
- rok 2019: 20 osób,
- rok 2020: 21 osób,
- rok 2021: 29 osób.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa zawodowego i rodzinnego:

- rok 2019: 6 osób,
- rok 2020: 0 osób,
- rok 2021: 0 osób.

Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców, 37,14% zna 1-2 rodziny, w których stosowana jest przemoc, 12,86% od 3 do 5 takich rodzin, a 27,14% zna ponad 5 takich rodzin. Pozostałe 22,86% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?

Respondenci zostali również zapytani czy kiedykolwiek sami doświadczyli przemocy. Zdecydowana większość badanych tj. 75,71% zaprzeczyło by takie zdarzenia miały miejsce. Pozostałe 24,29% potwierdziło natomiast, że doświadczyło przemocy. Prawie wszyscy nie wskazali osób, które wobec nich stosowały przemoc, natomiast jeden badany wskazał na rodzica, jak również jedna badana na męża.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość mieszkańców nie popiera stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci, gdyż 64,29% badanych wyraziło zdanie, że tego typu kary zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Kolejno 20,00% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą, a 8,57% uznało, że rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 7,14% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Ponadto, 35,71% ankietowanych zna instytucje pomocowe w swoim środowisku, a wśród najczęściej wymienianych znalazły się: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja oraz Zespół Interdyscyplinarny. Pozostałe 64,29% respondentów przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Gdy zapytano nauczycieli, czy znają uczniów, którzy mogą doświadczać problemu przemocy domowej, łącznie 43,34% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Kolejno 26,67% stwierdziło, iż taki problem nie występuje w ich środowisku szkolnym i tyle samo nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne

w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka¹⁰.

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. I tak, 55,88% badanych rodziców przyznało, że rozmawia z dzieckiem na ten temat. Kolejno 29,41% odpowiedziało, że najczęściej upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania, a 13,24% rodziców stosuje różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Pozostałe 1,47% reaguje w inny sposób tj. słucha wytłumaczeń i rozmawia.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców, czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek tj. 86,76% stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. Kolejno 10,29% zadeklarowało, że raz na pół roku zdarzyło im się stosować takie kary. Z kolei, 1,47% stwierdziło, że zdarza się to od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu i tyle samo przyznało, że zdarza się to często, kilka razy w tygodniu.

Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu gminy uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź zaznaczyło 83,82% respondentów.

Następnie zapytano rodziców, o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły. I tak, 69,12% odpowiedziało przecząco na tak zadane pytanie, a 20,59% nie wiedziało jak ustosunkować się do danego tematu. Z kolei, 10,29% odpowiedziało twierdząco na tak zadane pytanie.

¹⁰ Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci - uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009

W drodze badania okazało się również, że 60,29% badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 17,65% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 22,06% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

Badania przeprowadzone wśród rodziców uczniów z terenu gminy Jeleśnia pokazały, że 29,41% zna 1-2 rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci. Następnie 5,88% zna od 3 do 5 takich przypadków, a 1,47% potwierdziło znajomość powyżej 5 takich rodzin. Pozostałe 63,24% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Jelesnia, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych dynamicznie wzrasta wraz z ich wiekiem.

Tabela 22. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	16,78%	40,00%
palenie papierosów, w tym papierosy elektroniczne	11,97%	32,80%
zażywanie narkotyków	-	8,00%

Ponadto, wielu uczniów szkół podstawowych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Znajomości te poszerzają się wraz z wiekiem badanych uczniów.

Tabela 23. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	40,56%	67,20%
palenie papierosów	57,04%	76,00%
zażywanie narkotyków	9,79%	25,60%

Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli szkół. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem ten jest dość mocno rozpowszechniony wśród uczniów, szczególnie w przypadku spożywania napojów energetycznych oraz picia alkoholu i palenia papierosów.

Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	
napoje energetyczne	
w mojej opinii, jest wielu uczniów, którzy piją napoje energetyczne	28,57%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie piją napoje energetyczne	57,14%
w mojej opinii w naszej szkole nie ma uczniów, którzy piją napoje energetyczne	14,29%
alkohol	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	13,33%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	50,00%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	36,67%
papierosy	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	10,00%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	50,00%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	40,00%
narkotyki	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	0,00%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	10,00%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	90,00%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość badanych oceniła ją jako trudną lub nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Z kolei, 6,67% przyznało, iż uczniowie mają łatwy dostęp do alkoholu, gdyż kupują go im starsi koledzy, a 3,33% stwierdziło, iż uczniowie mają łatwy dostęp do narkotyków.

Większość nauczycieli na poziomie bardzo dobrym oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego. Co więcej, większość przyznała, iż jest raczej dobrze przygotowana do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Idąc dalej, 80,00% nauczycieli zadeklarowało, iż wśród uczniów można zaobserwować zachowania, które mogą wskazywać na problemy depresyjne, czy też związane z różnymi uzależnieniami. Kolejno 6,67% zaprzeczyło, a pozostałe 13,33% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Idąc dalej, 43,33% ankietowanych przyznało, iż szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 40,00% badanych, a pozostałe 16,67% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W opinii 56,67% oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów jest wystarczająca. Ponadto, 66,67% nauczycieli było zdania, iż szkoły dysponują wystarczającą ilością miejsc w świetlicach szkolnych.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce

rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji¹¹.

W trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu gminy Jelesnia, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież, pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 69,12% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. Kolejno 27,94% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem. Pozostałe 2,94% tj. 2 rodziców przyznało, że nie ma stałego kontaktu z dzieckiem ze względu na inne obowiązki.

Następnie 39,71% z nich odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a 55,88% badanych rodziców stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim. Pozostałe 4,41% przyznało, iż dzieci nigdy z nimi nie rozmawiają o swoich problemach.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 44,12% respondentów przyznało, że zdarza się to rzadko, a 16,18% zaznaczyło, iż ma to miejsce czasami. Kolejno 5,88% stwierdziło, że ma to miejsce często. Pozostałe 33,82% stwierdziło, że nigdy nie zachowuje się agresywnie.

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu

¹¹ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011

tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców, czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość zaprzeczyła (91,18%). Z kolei, 2,94% podejrzewa, że taka sytuacja mogła mieć miejsce. Pozostałe 5,88% nie wyraziło jednoznacznej opinii.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, 97,06% badanych rodziców zaprzeczyło, by taka sytuacja miała miejsce. Z kolei, 1,47% przyznało, że zdarzyło się to kilkukrotnie. Pozostałe 1,47% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Ponadto prawie wszyscy rodzice tj. 98,53% zadeklarowali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy. Pozostałe 1,47% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. I tak, 16,18% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkół, natomiast 33,82% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 50,00% nie umiało jednoznacznie udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Kolejno zapytano rodziców, czy według nich szkoły zapewniają wystarczający poziom wsparcia psychologicznego. I tak, 45,59% odpowiedziało przecząco na tak zadane pytanie, a 23,53% miało odmienne zdanie. Pozostałe 30,88% nie wiedziało jak się ustosunkować do tak zadanego pytania.

Idąc dalej, 63,24% respondentów uważa, iż oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach nie jest wystarczająca, natomiast 20,59% ma odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 16,18% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Ostatnie pytanie tej części dotyczyło działań jakie zdaniem rodziców należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Na pierwszym miejscu respondenci wskazali na organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Następnie na organizowanie dla dzieci różnych form czasu wolnego tj. kółek zainteresowań, wycieczek, zawodów sportowych, festynów. Kolejno zdaniem rodziców należałoby organizować pogadanki na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. Dwie osoby wskazały na inne działania m.in.: pogadanki z policją i nauczycielami.

Przemoc rówieśnicza

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej wynika, iż 19,58% uczniów klas piątych i szóstych oraz 36,80% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, że osobiście doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy. Zazwyczaj uczniowie obserwują zjawiska przemocy rzadko, raz na pół roku. Wielu uczniów spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, jak również wielu uczniów uczestniczyło w czynnym akcie przemocy.

Tabela 25. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

Akty przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spotykane przejawy przemocy poza szkołą	12,59%	36,00%
czynne uczestnictwo w aktach przemocy	13,29%	29,60%

Bycie ofiarą przemocy jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni zatem kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniało się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają. Tym bardziej, że na pytanie kogo w pierwszej kolejności uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, najczęściej wskazywali grono pedagogiczne (wychowawcę, dyrektora szkoły, nauczyciela lub pedagoga).

Nieco niepokojący okazał się wynik dotyczący poziomu wiedzy uczniów w zakresie instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się przyznało się 51,05% badanych, a wśród uczniów klas siódmych i ósmych 44,00%.

Ponadto, uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele szkół z terenu gminy Jeleśnia potwierdzili występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów, jednak jak stwierdziła większość z nich tj. 56,67% są to nieliczne przypadki. Następnie 16,67% nauczycieli spotykało się wiele razy z taką sytuacją i tyle samo stwierdziło, iż zjawisko to nie występuje w ich środowisku szkolnym, a pozostałe 10,00% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym temacie.

PODSUMOWANIE

Opracowanie diagnozy demograficzno-społecznej w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, jest etapem koniecznym i niezbędnym. Na jej podstawie wyznacza się cele strategiczne, cele operacyjne, jak również kierunki skutecznych, długofalowych działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Diagnoza sytuacji demograficzno-społecznej na terenie gminy Jeleśnia, obejmuje lata 2017-2021. Problemy społeczne zostały przeanalizowane na podstawie danych gromadzonych przez GUS, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleśni, Policję, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz danych pozyskanych w wyniku ankiety dotyczącej lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie od lutego do marca 2023 roku.

Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleśni wynika, iż na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Obserwowana systematycznie spadająca liczba osób korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej, może świadczyć o poprawie, sytuacji materialno-bytowej rodzin.

Przeprowadzona w oparciu o dane z GOPS analiza problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy wskazała, że w 2021 roku były to najczęściej osoby i rodziny borykające się z ubóstwem, bezrobociem, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz niepełnosprawnością.

Na przestrzeni lat 2017-2021 można zauważyć, iż ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Jeleśnia wzrosła o 13,53%. Szczególnie zauważalny jest wzrost zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych. Bezrobocie rejestrowane w gminie Jeleśnia wynosiło w 2021 roku 8,7% (8,5% wśród kobiet i 8,8% wśród mężczyzn).

Na przestrzeni lat 2017-2021 zmalała ogólna liczba osób pracujących o 19,75%. W 2021 roku na terenie gminy Jeleśnia na 1000 mieszkańców pracowało 195 osób.

Jak wynika z raportu GUS, zaistniała w marcu 2020 r. sytuacja epidemiczna wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej w dotychczasowej postaci. Przejawiało się to z jednej strony likwidacją miejsc pracy, a z drugiej – otwarciem się pracodawców na formy zatrudnienia pozwalające na zachowanie dystansu społecznego.

Zmiany, które wywołała pandemia są dalej odczuwalne po stronie pracowników, jak i pracodawców w całym kraju. Obecna sytuacja na rynku pracy dynamicznie się zmienia. Wiąże się to ze szczególną potrzebą monitorowania działań w zakresie zjawisk zachodzących na rynku pracy, a w szczególności prowadzenia analiz związanych z bezrobociem i prognozowaniem lokalnej sytuacji na rynku pracy.

Struktura wiekowa mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia wyraźnie wskazuje na cechy społeczeństwa starzejącego się. Niekorzystne perspektywy związane z migracjami - zwłaszcza ludzi młodych, jak również niekorzystne zmiany w obszarze wartości rodzinnych, co skutkuje niejednokrotnie rozpadem rodziny często wielopokoleniowej. Obserwowane zmiany mają również związek ze zmieniającą się strukturą i funkcjami rodziny. Rodziny, coraz częściej nie są w stanie tak jak do tej pory, zapewnić wystarczającej i odpowiedniej do potrzeb opieki seniorom czy przewlekle chorym członkom rodziny, w miejscu zamieszkania. Podsumowując, należy się spodziewać, że w obliczu zmian demograficznych, polityka społeczna będzie musiała sprostać licznym wyzwaniom.

Ponadto, zarówno pracownicy GOPS oraz ankietowani mieszkańcy dostrzegają wiele problemów z którymi mierzą się w lokalnej społeczności seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami. Wśród najczęściej wymienianych znalazły się problemy tj.: samotność, ubóstwo, bariery architektoniczne, izolacja, bezrobocie, choroby lub inwalidztwo oraz utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, w tym do rehabilitacji.

Dane z przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych wśród mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia wskazują, iż problem alkoholizmu został

usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Jego ważność została oceniona na poziomie 4,01. Dla 47,14% badanych jest to problem zauważalny na terenie gminy, a dla 24,29% jest to problem bardzo powszechny. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie gminy Jeleśnia okazał się problem ubóstwa oraz problem bezrobocia.

Na terenie gminy zauważalny jest również problem przemocy. Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego, ogółem łącznie 77,14% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 24,29% osobiście doświadczyło przemocy domowej. Opinie respondentów pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy domowej oraz jej przeciwdziałania.

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Jeleśnia, jednak są to nieliczne przypadki. Taką odpowiedź zaznaczyło 52,86% badanych mieszkańców. Ponadto, zauważono również problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim: uzależnienie od telefonu, Internetu oraz gier komputerowych.

Ponadto, badani mieszkańcy najlepiej ocenili ofertę edukacyjną oraz ofertę kulturalną na terenie gminy Jeleśnia, natomiast najbardziej niezadowoleni są z oferty opieki zdrowotnej.

Pozytywnym jest, iż zdecydowana większość badanych mieszkańców oceniła pozytywnie warunki życia na terenie gminy Jeleśnia.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej Gminy Jelesnia oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej Gminy Jelesnia;
- zagrożeń (z ang. threats) - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności lokalnej, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej Gminy Jelesnia oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanego kierunku rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

W analizie SWOT dla Gminy Jelesnia uwzględniono sześć kluczowych obszarów tj.:

- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz problemu przemocy,
- rynek pracy,

- edukacja,
- problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej – działalność 5 placówek medycznych. • Działalność 4 ogólnodostępnych aptek oraz 1 punktu aptecznego na terenie gminy. • Realizacja usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. • Prowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie gminy. • Funkcjonowanie prywatnego gabinetu stomatologicznego. • Stosunkowo wystarczająco oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Długie kolejki do lekarzy. • Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów oraz rehabilitacji. • Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.
Szanse
<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej. • Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców. • Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej. • Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.
Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę. • Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców. • Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony

- Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS.
- Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.
- Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych.
- Funkcjonowanie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny.
- Praca Asystenta Rodziny.
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Słabe strony

- Nowe zadania ustawowe nakładane na GOPS.
- Brak mieszkań socjalnych.
- Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji.
- Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.
- Bierność klientów pomocy społecznej.

Szanse

- Malejąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS.
- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.
- Efektywna praca socjalna.

Zagrożenia

- Natłok obowiązków, co ogranicza możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami.
- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Zubożenie społeczeństwa.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOMANII, UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH ORAZ PROBLEMU PRZEMOCY

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjnego.
- Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę.
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami wszelkich uzależnień oraz problemem przemocy domowej.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci.
- Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że 82,86% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).
- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (42,86% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu nieletnim (35,72% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie problemu narkomanii na terenie gminy.
- Zażywanie substancji psychoaktywnych typu narkotyki (14,29% badanych mieszkańców przyznało się do zażywania narkotyków).
- Występowanie problemu przemocy domowej na terenie gminy (77,14% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc).
- Doświadczenie przemocy domowej (24,29% badanych mieszkańców przyznało, iż doświadczyło przemocy).
- Współwystępowanie problemu alkoholizmu oraz przemocy domowej.

<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim uzależnienie od telefonu i Internetu.
Szanse
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach. • Wzmoczony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów. • Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych. • Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz zagrożeń związanych z przemocą poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach. • Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz dla osób dotkniętych problemem przemocy.
Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona ilość organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień. • Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych. • Postępujący proces cyfryzacji społeczeństwa.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Sprzyjające warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.
- Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.

Słabe strony

- Wzrost bezrobocia na lokalnym rynku pracy.
- Spadek liczby osób pracujących na terenie gminy.
- Niedostateczna liczba przedsiębiorstw oferujących miejsca pracy dla mieszkańców.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
- Słaba oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej).
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.
- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.

Zagrożenia

- Ogólnopolski (europejski) kryzys gospodarczy - wysoka inflacja, dynamicznie wzrastające ceny, zmniejszająca się liczba wysokiej jakości miejsc pracy, zmniejszający się popyt na towary i usługi.
- PostCOVID-owe spowolnienie gospodarcze.
- Zmniejszająca się dostępność kredytów jako zewnętrznego źródła finansowania różnego rodzaju przedsięwzięć inwestycyjnych.
- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.
- Wysokie koszty pracodawców, a co za tym idzie wzrost osób bezrobotnych.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozłożona sieć placówek przedszkolnych i szkolnych.
- Funkcjonowanie Klubu Malucha.
- Funkcjonowanie 9 szkół ponadpodstawowych.
- Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta przedszkolna na terenie gminy.
- Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego dla uczniów.
- Dobrze rozwinięta baza sportowa i kulturalna.

Słabe strony

- Brak publicznego żłobka.
- Niedostatecznie oceniana opieka nad dziećmi do lat 3 (żłobki).
- Ograniczona oferta zajęć dodatkowych w szkole.
- Ograniczona ilość miejsc w świetlicach szkolnych.

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, wyposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci oraz młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany kolejną koniecznością wprowadzenia nauki zdalnej).
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników GOPS w pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
- Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek okresowy, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne).
- Funkcjonowanie Klubu Seniora oraz Środowiskowego Domu Samopomocy w Pewli Wielkiej.
- Funkcjonowanie Koła Emerytów, Rencistów i Inwalidów przy Urzędzie Gminy w Jelesni.
- Funkcjonowanie Programu: Wspieraj Seniora, „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa”, „Opieka 75+” oraz „Korpus Wsparcia Seniorów”.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Słabe strony

- Brak ośrodka opieki nad osobami starszymi, niesamodzielnymi i niepełnosprawnymi.
- Istniejące bariery architektoniczne oraz komunikacyjne.
- Wykluczenie społeczne, samotność oraz izolacja.
- Niewystarczająco oceniane przez mieszkańców działania na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Niska aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, brak miejsc pracy.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse

- Likwidowanie barier architektonicznych.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.

- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami w życie społeczne.
- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Zagrożenia

- Pogarszanie się stanu zdrowia Polaków i postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.
- Niski poziom kwalifikacji osób z niepełnosprawnościami.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy z terenu gminy Jeleśnia wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez samorząd terytorialny wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100,00%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolone z działań gminy w zakresie ochrony zdrowia (51,43%) oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (40,00%). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na przeciwdziałanie alkoholizmowi (28,57%), zapewnienie opieki w żłobkach (22,86%) oraz na pomoc osobom z niepełnosprawnościami (20,00%).

Tabela 26. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

51,43%	ochrona zdrowia
40,00%	zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
28,57%	przeciwdziałanie alkoholizmowi
25,71%	wsparcie osób starszych
22,86%	zapewnienie opieki w żłobkach
20,00%	pomoc osobom z niepełnosprawnościami

18,57%	przeciwdziałanie narkomanii ograniczanie bezrobocia
14,29%	przeciwdziałanie przemocy domowej i ochrona osób doznających przemocy domowej przeciwdziałanie ubóstwu
12,86%	zapobieganie bezdomności
5,71%	wspieranie rodzin wielodzietnych
2,86%	zapewnienie opieki przedszkolnej

WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat.

Jest to istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja budowaniu relacji, kapitału społecznego i stanowi ważny element polityki społecznej.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Jeleśnia została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Jeleśnia w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Z kolei, rolą misji w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej, jest określenie zamierzeń i aspiracji samorządu lokalnego. Wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, dążenie do integracji społecznej oraz tworzenie równych szans rozwoju społecznego wszystkim mieszkańcom.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, listę wskaźników do monitorowania oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych działań oraz stwierdzić czy działania podejmowane są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty. Właściwe oszacowanie wartości wskaźników, a w szczególności wskaźników rezultatu jest zadaniem skomplikowanym. Trudno jest, bowiem przewidzieć na etapie przygotowywania dokumentu, jaka będzie sytuacja za kilka lat. Ponadto, realizator nie zawsze ma wpływ na stopień osiągnięcia wskaźnika. Dla wskaźników na wartość początkową wybrano 2021 rok, natomiast na wartość docelową 2030 rok.

CEL STRATEGICZNY 1 - Wsparcie rodziny

1.1 Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.1.1 Promowanie prawidłowego modelu rodziny;
- 1.1.2 Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny;
- 1.1.3 Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci;
- 1.1.4 Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- 1.1.5 Upowszechnianie i rozwój idei rodzicielstwa zastępczego jako formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonej sieroctwem;

1.2 Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.2.1 Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych;
- 1.2.2 Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego);
- 1.2.3 Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych/niepełnych.

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.3.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- 1.3.2 Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadry nauczycielskiej, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne;
- 1.3.3 Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;
- 1.3.4 Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.4.1 Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;
- 1.4.2 Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie dostępności usług specjalistycznych.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2023-2030

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Jelesni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psychologzy i terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej;
- Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny;
- Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną;
- Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych;
- Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym GOPS udzielił pomocy finansowej;
- Liczba rodzin wielodzietnych, korzystających z ogólnopolskiej KDR;
- Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z poradnictwa;
- Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
- Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe;
- Liczba inwestycji na rzecz szkół;
- Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego;
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych w szkołach;
- Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej;
- Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2021 rok	2030 rok
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS	GOPS	206 rodzin	spadek
Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	GOPS	13 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny	GOPS	11 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną	GOPS	27 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	GOPS	615 rodzin	spadek

Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych	GOPS	10 dzieci	spadek
Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym GOPS udzielił pomocy finansowej	GOPS	18 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba rodzin wielodzietnych, korzystających z ogólnopolskiej KDR	GOPS	423 rodziny	wzrost
Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z poradnictwa	GOPS	206 osób	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych	UG, GOPS	1 inicjatywa	np. min 1 na rok w okresie trwania Strategii
Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe	placówki oświatowe	103 nauczycieli	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba inwestycji na rzecz szkół	UG, placówki oświatowe	9	min. 1 inwestycja w okresie trwania Strategii
Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego	placówki oświatowe	0 osób	uzależnione od potrzeb placówek oświatowych
Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych	placówki oświatowe	205 osób	wzrost
Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	GOPS, ośrodki zdrowia z terenu gminy	9 przedsięwzięć	min. 1 przedsięwzięcie na 2 lata

Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy	UG, GOPS	4 przychodnie, 1 praktyka lekarska na wsi, 1 Zespół Ratownictwa Medycznego	utrzymanie na zbliżonym poziomie
---	-------------	--	--

CEL STRATEGICZNY 2 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz bezdomności

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.1.1 Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców;
- 2.1.2 Udzielanie wsparcia osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej poprzez udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej GOPS;
- 2.1.3 Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa;
- 2.1.4 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich;
- 2.1.5 Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach;
- 2.1.6 Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- 2.1.7 Pomoc osobom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.2.1 Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- 2.2.2 Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: z niepełnosprawnościami, młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy oraz długotrwale bezrobotnych;
- 2.2.3 Objęcie pomocą GOPS rodzin dotkniętych problemem bezrobocia;
- 2.2.4 Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- 2.2.5 Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia;

- 2.2.6 Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;
- 2.2.7 Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- 2.2.8 Organizowanie kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo;
- 2.2.9 Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu;
- 2.2.10 Doradztwo zawodowe (nauka umiejętnego wykorzystania własnych zasobów).

2.3 Wsparcie dla osób bezdomnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.3.1 Wsparcie materialne osób bezdomnych;
- 2.3.2 Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2023-2030

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, Urząd Gminy w Jelesni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa;
- Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem;
- Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa;
- Liczba organizacji działających terenu gminy na rzecz osób ubogich;
- Liczba dzieci korzystających z darmowych posiłków w szkole;
- Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;

- Liczba osób, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych;
- Liczba osób bezrobotnych;
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia;
- Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat;
- Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;
- Liczba szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo;
- Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.);
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności;
- Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych bezdomnością.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2021 rok	2030 rok
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa	GOPS	324 rodziny	spadek
Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem	GOPS	105 dzieci	wzrost
Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa	GOPS	0 materiałów	1 materiał na 2 lata w okresie trwania Strategii
Liczba organizacji działających terenu gminy na rzecz osób ubogich	UG	0 organizacji	wzrost
Liczba dzieci korzystających z darmowych posiłków w szkole	GOPS	55 dzieci	wzrost
Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	GOPS	stypendia – 25 uczniów, zasiłki – 7 uczniów	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba osób, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych	GOPS	310 osób	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba osób bezrobotnych	GUS	386 osób	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	GUS	225 osób	utrzymanie na zbliżonym poziomie

Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia	GOPS	117 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia	PUP	4 inicjatywy	uzależnione od środków finansowych, którymi dysponować będzie PUP
Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat	UG	1 miejsce	wzrost
Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	GOPS, PUP	4 działania	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych	PUP	5 szkoleń	uzależnione od środków finansowych, którymi dysponować będzie PUP
Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo	PUP	5 szkoleń	uzależnione od środków finansowych, którymi dysponować będzie PUP
Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu	PUP	74 osoby	uzależnione od środków finansowych,

(roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).			którymi dysponować będzie PUP
Liczba osób bezrobotnych korzystających z doradztwa zawodowego	PUP	82 osoby	uzależnione od środków finansowych, którymi dysponować będzie PUP
Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności	GOPS	4 osoby	spadek
Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie i udzielono pomocy finansowej	GOPS	3 osoby	utrzymanie na zbliżonym poziomie

CEL STRATEGICZNY 3 - Przeciwdziałanie wszelkim uzależnieniom oraz przemocy domowej

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.1.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu uzależnień;
- 3.1.2 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień, w tym alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne;
- 3.1.3 Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych;
- 3.1.4 Zapewnienie wsparcia psychologicznego czy prawnego osobom uzależnionym od alkoholu/narkotyków oraz osobom współuzależnionym;
- 3.1.5 Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (GKPiRPA);
- 3.1.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- 3.1.7 Zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- 3.1.8 Ograniczenie promocji napojów alkoholowych;
- 3.1.9 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocja trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- 3.1.10 Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach.

3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy domowej

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.2.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy domowej;
- 3.2.2 Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie gminy;
- 3.2.3 Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy domowej (m.in. pomoc materialna, prawna, opieka lekarska);
- 3.2.4 Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy domowej;

- 3.2.5 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą domową;
- 3.2.6 Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc;
- 3.2.7 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- 3.2.8 Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągłe realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2023-2030

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Jelesni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe, psycholodzy, terapeuci, ośrodki zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych, w tym wszelkie uzależnienia;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień;
- Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych;
- Liczba rodzin korzystających z pomocy w Punkcie Konsultacyjnym;
- Liczba wniosków o leczenie odwykowe;
- Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących;

- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy;
- Liczba opracowanych diagnoz dotyczących problemu przemocy domowej;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej;
- Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku;
- Liczba dzieci doznających przemocy domowej;
- Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu przemocy domowej;
- Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnień oraz współuzależnionych;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy domowej.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2021 rok	2030 rok
Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych, w tym wszelkie uzależnienia	GOPS	0 diagnoz	2 raporty w okresie trwania Strategii w 2023 i 2026 roku
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień	GOPS	7 rodzin	spadek
Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych	GOPS, GKPiRPA	1 pakiet	1 pakiet na rok w okresie trwania Strategii
Liczba rodzin korzystających z pomocy w Punkcie Konsultacyjnym	GKPiRPA	9 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba wniosków o leczenie odwykowe	GKPiRPA	21 wnioski	spadek
Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących	GKPiRPA	50 rozmów	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień	UG	0 organizacji	wzrost

Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień	GKPiRPA, GOPS	2 szkolenia	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	GKPiRPA	1 kontrola wszystkich punktów	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia	GKPiRPA, GOPS, placówki oświatowe	1 kampania	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy	GKPiRPA, GOPS, placówki oświatowe	9 programów	min. 2 programy na rok w okresie trwania Strategii
Liczba opracowanych diagnoz dotyczących problemu przemocy domowej	GOPS, GKPiRPA	0 diagnoz	1 raport w okresie trwania Strategii w 2026 roku
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej	GOPS	0 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku	GOPS, ZI, Policja	28 rodzin	spadek
Liczba dzieci doznających przemocy domowej	GOPS, ZI	35 dzieci	spadek

Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu przemocy domowej	GOPS	1 pakiet	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	GOPS, ZI	0 osób	wzrost
Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej	GOPS, ZI, placówki oświatowe	1 kampania	min. 1 kampania na 3 lata w okresie trwania Strategii
Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	GOPS, ZI, placówki oświatowe	0 szkoleń	wzrost

CEL STRATEGICZNY 4 - Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.1.1 Monitorowanie sytuacji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, diagnoza potrzeb;
- 4.1.2 Udzielanie wsparcia finansowego oraz rzeczowego osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami przez GOPS;
- 4.1.3 Świadczenie usług opiekuńczych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.4 Organizacja opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.5 Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- 4.1.6 Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych;
- 4.1.7 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.8 Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół;
- 4.1.9 Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.10 Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami wymagających wsparcia.

4.2 Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.2.1 Zapewnienie możliwości udziału osób z niepełnosprawnościami w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;
- 4.2.2 Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami (m.in. z PFRON).

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2023-2030

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Jelesni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, placówki kulturalne, placówki oświatowe, ośrodki zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba diagnoz potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby;
- Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi;
- Liczba rodzin biorących udział w programie „Opieka wytchnieniowa”;
- Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych;
- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół;
- Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba wolontariuszy;
- Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Wzrost aktywności osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy i w życiu społecznym.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2021 rok	2030 rok
Liczba diagnoz potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy	GOPS	0 diagnoz	1 w okresie trwania Strategii
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności	GOPS	50 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby	GOPS	80 rodzin	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	GOPS	7 osób	wzrost
Liczba rodzin biorących udział w programie „Opieka wytchnieniowa”	GOPS	21 rodzin	wzrost
Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych	UG, GOPS, placówki oświatowe, placówki kulturalne	0 kampanii	1 kampania na 4 lata w okresie trwania Strategii

Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych	UG, GOPS	0 inwestycji	min. 1 w okresie trwania Strategii
Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	UG	0 organizacji	wzrost
Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół	UG, GOPS, placówki oświatowe	43 osoby	wzrost
Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	UG, GOPS, placówki kulturalne	3 działania	utrzymanie na zbliżonym poziomie
Liczba wolontariuszy	GOPS	0 osób	wzrost
Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach	PUP	2 osoby	uzależnione od środków finansowych, którymi dysponować będzie PUP

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności gminy jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych;
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych;
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców;
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej;
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa;
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień;
- zmniejszenia skali przemocy domowej;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.

ANALIZA RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześnie działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki,
- przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów, a mianowicie:

- identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń,
- ocena ryzyka oraz zagrożenia,
- określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia,
- badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom.

Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

Tabela 27. Analiza ryzyka dla Gminy Jeleśnia

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
polityczny	niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w działania strategiczne	niski
prawny	zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	wysoki
kulturowy	nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	podejmowanie działań prowadzących do wzrostu integracji społecznej	niski
społeczny	brak motywacji osób, co do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania	angażowanie mieszkańców z terenu gminy Jeleśnia w działania w ramach programów	średni

	Problemów Społecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
organizacyjny	brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych	organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii	niski
finansowy	brak wystarczających środków finansowych	właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych	średni

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z treści art. 16b. ust. 2 pkt 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu samorządowego, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- potencjalnych środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest jednak możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu.

Tabela 28. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2023 rok	17 047 000,00 zł
2024 rok	17 899 350,00 zł
2025 rok	18 794 318,00 zł
2026 rok	19 734 034,00 zł
2027 rok	20 720 736,00 zł
2028 rok	21 756 772,00 zł

2029 rok	22 844 611,00 zł
2030 rok	23 986 840,00 zł

Przedstawione powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu gminy oraz dostępne środki zewnętrzne.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia na lata 2023-2030 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- coroczne zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Ponadto, w 2026 roku dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowania możliwości zagrożeń, usprawniania zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazania kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy w Jelesni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jelesni, Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jelesni.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Jelesnia.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Wójta lub Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jelesni. Przestankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących na terenie gminy organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych lub poszczególnych mieszkańców.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia na lata 2023-2030 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Jelesnia,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Jelesnia;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Jelesnia;
- Program Współpracy Gminy Jelesnia z organizacjami pozarządowymi.

W ramach Strategii mogą być realizowane programy oraz projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ

Przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, kluczowe znaczenie ma jego dostępność dla potencjalnych czytelników – przedstawicieli różnych grup, osób, w tym objętych działaniami w ramach Strategii. Ważne jest, aby dokument był łatwo dostępny dla wszystkich zainteresowanych, również dla potencjalnych podmiotów chcących realizować jego założenia.

Dokument Strategii po zakończeniu prac został poddany konsultacjom społecznym. Konsultacje społeczne są procesem współpracy ze społecznością lokalną, który ma prowadzić do podejmowania decyzji dotyczących rozwoju społecznego. Konsultacje to jedna z form partycypacji społecznej, która zapewnia mieszkańcom danej społeczności lokalnej udział w wyrażeniu swoich opinii, postulatów, proponowania zmian np. w procesie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030, dostępna będzie do wglądu w siedzibie Koordynatora realizacji działań wyznaczonych w dokumencie tj. siedzibie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleśni.

Cały dokument wraz z uchwałą w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030, dostępny będzie na stronie internetowej:

- **Biuletyn Informacji Publicznej - Gmina Jeleśnia**

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030, poddawany będzie działaniom promocyjnym poprzez zamieszczenie go na w/w stronie internetowej wraz z załącznikami.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia na lata 2023-2030, to najważniejszy dokument Gminy Jeleśnia stanowiący o realizowaniu lokalnej polityki społecznej. Określający cele, zadania, wybór kierunków działań oraz alokację środków niezbędnych dla jej realizacji.

Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, co pozwoli na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami samorządowymi i samorządem w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jej celem będą długofalowe działania polegające na przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom społecznym i na rzecz poprawy, jakości życia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jeleśnia dostosowana jest do zidentyfikowanych, w procesie badawczym, potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działaniach instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Dokument przygotowywany został z uwzględnieniem rekomendacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, wynikających z realizowanego na zlecenie Ministerstwa przez ekspertów Fundacji Polskiej Akademii Nauk w Lublinie projektu „STRATEGOR”.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	8
Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2017-2021.....	13
Tabela 3. Wychowanie przedszkolne na terenie gminy – liczba dzieci.....	18
Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie gminy- liczba uczniów.....	18
Tabela 5. Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ:.....	22
Tabela 6. Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek:.....	23
Tabela 7. Realizowane programy profilaktyczne przez NZOZ „ALFA MED”.....	23
Tabela 8. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.....	26
Tabela 9. Przepiępstwa na terenie gminy.....	27
Tabela 10. Liczba osób pracujących w latach 2017-2021.....	37
Tabela 11. Ocena wężności problemów społecznych występujących na terenie gminy Jelesnia.....	41
Tabela 12. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodku Pomocy Społecznej	45
Tabela 13. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych.....	46
Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:.....	46
Tabela 15. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2017-2021.....	49
Tabela 16. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.....	52
Tabela 17. Działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	55
Tabela 18. Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjnego.....	56
Tabela 19. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:	56
Tabela 20. Podział mieszkańców ze względu na wiek.....	60
Tabela 21. Instrumenty finansowane ze środków PFRON.....	64
Tabela 22. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	83
Tabela 23. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne.....	83
Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?.....	84

Tabela 25. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy	89
Tabela 26. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	102
Tabela 27. Analiza ryzyka dla Gminy Jelesnia	129
Tabela 28. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jelesnia na lata 2023-2030.....	131

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gminy Jelesnia w powiecie żywieckim	12
---	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2021 roku	13
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2021 rok	16
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	19
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy?.....	24
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie? ..	31
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji?	33
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?	34
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2021 – dane GUS.....	39
Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?	42
Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	43
Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	50
Wykres 12. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności	51
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol? ..	53
Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?	54

Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.....	57
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	61
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	61
Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami?.....	67
Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?.....	67
Wykres 20. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?	68
Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	68
Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	70
Wykres 23. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.....	72
Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.....	72
Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?.....	79

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development);
2. Chańska W., Kęпка A., Kuczyńska S., Nowakowska U., Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005;
3. Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci - uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009;
4. Miśkiewicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013;
5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
6. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020;
7. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
8. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030;
9. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025;
10. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju;
11. Porowski. M, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434;
12. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Żywieckim na lata 2021-2025;
13. Raport o stanie Gminy Jeleśnia na 2021 rok;
14. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
15. Strategia Rozwoju Gminy Jeleśnia na lata 2020-2030;
16. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
17. Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030;

18. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”.

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/2919>;
2. <https://www.gov.pl>;
3. <http://www.parpa.pl>;
4. <https://zywiec.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnospawnych>.